

*Sandra Wessman, Bente Halvorsen og
Bodil M. Larsen*

**Statlige og kommunale tilskuddsordninger for
elektrisitetssparing i husholdninger**

Dokumentasjon 1970-2012

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal	Oppgave mangler	...
Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler foreløpig	...
Publisert november 2012	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-8505-9 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-8506-6 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 1891-5906	Foreløpig tall	*
Emne: 01.03.10 og 01.90	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet inneholder en oversikt over statlige og kommunale tilskuddsordninger for elektrisitetssparing i husholdninger i perioden 1970 til 2012. Notatet er en del av prosjektet *"Husholdningenes respons på energi- og miljøpolitiske tiltak"* ved Statistisk sentralbyrås forskningsavdeling. Forskningsprosjektet analyser ulike energi- og miljøpolitiske tiltak og hvilke atferdseffekter disse utløser hos husholdningene.

Statistisk sentralbyrå, 3. november 2012

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

Dette notatet inneholder en oversikt over statlige og kommunale tilskuddsordninger for elektrisitetssparing i husholdninger i perioden 1970 til 2012. Notatet er en del av prosjektet ”*Husholdningenes respons på energi- og miljøpolitiske tiltak*” ved Statistisk sentralbyrås forskningsavdeling. Forskningsprosjektet analyser ulike energi- og miljøpolitiske tiltak og hvilke atferdseffekter disse utløser hos husholdningene.

Formålet med tilskuddsordningene er å bidra til at modne teknologier med begrenset utbredelse på markedet ska bli mer tilgjengelige og at dette på sikt skal bidra til å begrense bruken av elektrisitet i husholdningene. Hensikten med notatet er å lage et oppslagsverk over tilskuddsordninger i Norge som kan brukes for videre analyser og forskning på området.

Notatets første del er en sammenfatning av enøkpolitikk i Norge som har ført til beslutninger om statlige og kommunale tilskuddsordninger. I kapittel 3, 4 og 5 beskrives de ulike nasjonale og kommunale ordningene i Norge og relatert informasjonsarbeid.

Prosjektstøtte: Arbeidet med dette notatet er finansiert innenfor Norges forskningsråds Renergi-program (prosjektet ”Household response to multiple environmental policy instruments”). Under arbeidet har vi også vært assosiert med forskningssenteret CREE - Oslo Center for Research on Environmentally friendly Energy. CREE er finansiert av Norges forskningsråd.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Innledning	6
2. Bakgrunnen for tilskuddsordninger for elektrisitetssparing i husholdninger	6
2.1. 1970-tallet	6
2.2. 1980-tallet	7
2.3. 1990-tallet	7
2.4. Informasjonskampanjer	8
2.5. NVE sin rolle	9
3. Enova SF	10
3.1. Tilskuddsordningen 2003	10
3.2. Tilskuddsordningen 2006	13
3.3. Informasjon	17
4. Kommunale tilskuddsordninger	19
4.1. Nasjonal og kommunal støtte	20
4.2. Bergen kommune	22
4.3. Bykle kommune	22
4.4. Elverum kommune	23
4.5. Hemsedal kommune	23
4.6. Hol kommune	24
4.7. Hornindal kommune	24
4.8. Re kommune	25
4.9. Sirdal kommune	25
4.10. Vinje kommune	25
4.11. Ål kommune	26
5. Oslo kommune	26
5.1. Enøkbedriften/Enøketaten	27
5.2. Støtteordningen	28
5.3. Øvrige tilbud og informasjonsarbeid	33
6. Støtteordninger i fremtiden	38
7. Referanser	39
Figurregister	42
Tabellregister	42

1. Innledning

Målet med dette notatet er å skape en oversikt over statlige og kommunale tilskuddsordninger som er rettet mot norske husholdningers energiforbruk. Notatet er en del av prosjektet ”*Husholdningenes respons på energi- og miljøpolitiske tiltak*”, ved Statistisk sentralbyrås forskningsavdeling. Prosjektet analyserer hvordan energiforbruket i husholdningene endres som følge av ulike energi- og miljøpolitiske tiltak. Slike tiltak er blant annet tilskuddsordninger stat og kommuner har overfor energibruk i husholdningene.¹ Informasjon om de ulike tiltakene vil bli koblet sammen med informasjon om energiforbruket til et stort utvalg av husholdninger fra hele landet, for å analysere hvilke effekter tiltakene har hatt på energiforbruket.

Gjennom tilskuddsordningene kan private husholdninger motta økonomisk støtte for å investere i alternative teknologier for oppvarming av bolig. Sammen med tilskuddsordningene har det blitt iverksatt et bredt informasjonsarbeid rettet mot husholdningenes energiforbruk.

Notatet består av fire deler. Først gis bakgrunnen for tilskuddsordningene i Norge gjennom en oversikt over politikken fra 1970 til 2000. Det andre kapittelet er en beskrivelse av statsforetaket Enovas nasjonale tilskuddsordninger og informasjonsarbeid. Denne delen baserer seg i stor grad på evalueringer av tilskuddsordningene og Enovas årlige resultatrapporter. Den tredje delen gir en oversikt over de ulike kommunale tilskuddsordninger for elektrisitetssparing i husholdninger som finnes i Norge i 2011. Da det ikke finnes evalueringer eller sammenstillinger av disse tilskuddsordningene, er kapittelet basert på samtaler med ansvarlige i de utvalgte kommunene. Siden Oslo kommunes tilskuddsordning er den eldste i Norge og den av de kommunale ordningene som det finnes mest tilgjengelig informasjon om blir det avslutningsvis presentert en oversikt over Oslo kommunes tilskuddsordninger og deres informasjonsarbeid.

2. Bakgrunnen for tilskuddsordninger for elektrisitetssparing i husholdninger

En rekke dokumenter og offentlige organer danner bakgrunnen for opprettelsen av tilskuddsordningene for elektrisitetssparing i husholdningene i Norge. Oversikten nedenfor beskriver viktige dokumenter og offentlige organer fra 1970 fram til 2000-tallet. Dette avsnittet baserer seg i stor grad på Gjerløw (1996) og NVEs årsberetninger.

2.1. 1970-tallet

Energimeldingen 1973-1974 er det første dokumentet fra Stortinget som omtaler muligheten for tiltak for energieffektivisering i husholdningene. Meldingen understreker at det i de nærmeste 5 år ikke vil være mulig å dekke forbrukernes ønske om mer elektrisitet til boligoppvarming. Videre nevnes flere brukerområder hvor muligheten for energiøkonomisering er til stede, innen så vel den stasjonære som mobile sektor. Regjeringen konkluderte med å foreslå nedsatt to utvalg, det ene med sikte på å vurdere tiltak for å fremme en mer økonomisk energibruk, det andre for å få utredet behovet for et særskilt energiøkonomisk utredningsinstitutt og et energiråd. Meldingen ble fulgt opp av Langtidsprogrammet 1978-81, der Regjeringen mente at det ville være mulig å begrense veksten i energiforbruket gjennom satsing på energiøkonomiserende tiltak. Målet var at elektrisitetsforbruket i alminnelig forsyning i 1985 begrenses til 60 TWh.

¹ Se også Wessman mfl. (2012) for en oversikt over særavgifter.

Den første ENØK-meldingen kom i 1978. Olje- og energidepartementet mente da at det i nær fremtid kom til å bli mangel på energi. Varmepumper og energigjenvinning fra avfall, herunder avfall brukt i fjernvarmeanlegg er omtalt (OED, 1978). Det var først og fremst det nyopprettede Energiøkonomiseringskontoret som hadde lagt grunnen for dette arbeidet. I løpet av 1977 ble også Enøk-utvalget opprettet. Utvalget var sammensatt av statssekretærene i en rekke departementer og ble ledet av Miljøverndepartementet. Dets mandat var å samordne arbeidet for energiøkonomisering i staten. Fra 1978 ble ledelsen av utvalget og dets sekretariat overført til Olje- og energidepartementet.

I 1976 opprettet Husbanken/Landbruksbanken adgang til å yte spesielle energisparelån koblet til den eksisterende ordningen med sosialbetingede utbedringslån. Kvoten for utbedringslån ble i den forbindelse økt til i alt 334 millioner kroner. En vesentlig del ble gitt som energisparelån og renten i bankene var 4,5 prosent. Ordningen ble fjernet allerede i 1978, og en av årsakene var den uklare samfunnsøkonomiske gevinst av en slik låneordning. Det var tvil om ordningen førte til redusert energibruk eller om det først og fremst ga en forbedret varmekomfort. En evaluering utført av Norges Byggforskningsinstitutt viste at energibesparelsen blant huseiere som benyttet lånet var rundt 60 prosent av den forventede.

2.2. 1980-tallet

På begynnelsen av 1980-tallet skiftet motivasjonen for energieffektivisering fra mangel på energi til fordeler for miljøet. Det var en periode da videre vannkraftutbygging var under diskusjon med sterke opposisjonelle grupper. I 1984 kom Handlingsplanen for energiøkonomisering; det var også i denne sammenheng at energiøkonomisering fikk et definert mål:

- Utnyttelse av den energi vi produserer, fordeler og bruker på en mest mulig samfunnsøkonomisk effektiv måte.
- Reduksjon i kostnad ved overgang fra en energibærer til en annen (substitusjon).
- Uendret eller lavere kostnad ved anvendelse av energi med lavere kvalitet.

I løpet av 1980-tallet forsterkes miljøfokuset og de økonomiske gevinster ved en mer effektiv energibruk antas å være betydelige. I denne perioden utvidet Enøk-utvalget sine samarbeidspartnere, foruten departementene (Olje- og energidepartementet, Finansdepartementet, Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Industridepartementet, Kommunal og arbeidsdepartementet og Miljøverndepartementet) ble Norges vassdrags- og energiverk, Norges Energiverkforbund, Norges Industriforbund, Norsk Petroleuminstitutt og Kommunenes Sentralforbund trukket inn i utvalgets arbeid. Størstedelen av arbeidet var rettet mot forskning. Av totalbudsjettet på 25 millioner kroner i 1980 gikk 14 millioner kroner til posten ”forskning og utvikling for energiøkonomisering”. Informasjons- og opplæringsvirksomheten fikk 4 millioner kroner og ble drevet direkte fra Olje- og energidepartementet basert på bruk av eksterne ressurspersoner/institusjoner. Søknader om støtte til prototyp/demonstrasjonsprosjekter fikk 6,6 millioner kroner og ble i begynnelsen også behandlet i departementet.

2.3. 1990-tallet

I 1992 legges ENØK-Plan 2000 frem. Der mente man at det statlige enøk-arbeidet måtte bli mer målrettet og at fokus i større grad skulle rettes mot å oppnå størst mulig effekt av de virkemidler som tas i bruk. Videre omtales den nye energiloven som ble iverksatt den 1. januar 1991. Loven trekker opp rammebetingelser for verkenes enøk-virksomhet. De fossile brenslers plass som et nødvendig ledd i å sikre fleksibiliteten i den innenlandske energioppdekkingen blir påpekt og at enøk-tiltak ikke alltid vil være det mest målrettede og effektive virkemiddel i miljøpolitikken. I sammenheng med at Enøk-utvalget ble nedlagt 31. desember 1990, ble det etablert en egen ”Enøkseksjon” ved Olje- og energidepartementet. Ved sammenslåingen av Olje- og energidepartementet med Næringsdepartementet i

1993, ble enøk-arbeidet lagt inn under Energi- og vassdragsavdelingen/ Energi-seksjonen i Olje- og energidepartementet.

Fra 1990 ble støtten til introduksjon av nye fornybare kilder og bevilgningen til prototyp- og demonstrasjonsprosjekter/programmer overført til NVE. Når brukersiden av enøk-arbeidet så lenge ble liggende i departementet og ikke overført NVE, hadde det sammenheng med NVEs da sterke tilknytning til el-forsyningen og var derfor ikke ansett som nøytral part i spørsmålet om reduksjon av energibruken. Men etter hvert som målsetningen for NVEs arbeid endret seg, ikke minst ved gjennomføringen av den nye energiloven, fant departementet det hensiktsmessig å delegere stort sett hele det statlige enøk-arbeidet til etaten. Av totalbudsjettet for enøk-arbeid i 1994 på 56 millioner kroner var 49 millioner kroner stilt til NVEs disposisjon.

Tilskuddsordningen for enøk-tiltak ble åpnet for boliger fra 1992.² Investeringer på minimum 10 000 kroner fikk tilskudd på 15 prosent av kostnadene, med unntak for varmpumper, som fikk støtte på opp til 30 prosent av investeringen. Tiltakene som fikk støtte var blant annet montering av sparesusj, tetting av luftlekkasjer, tilleggsisolering av tak/loft/yttervegger mot kald kjeller, automatikk for tidsstyrt temperaturregulering og utskifting av vinduer/ytterdører. I 1992 var også luft/luft varmpumper medtatt i ordningen, men ble sløffet da man oppdaget problemer med kontroll og seriositeten hos selgerne.

Den praktiske gjennomføring av tilskuddsordningen ble i 1992-93 delegert til Husbanken, som foresto den økonomiske delen. Konkrete søknader ble behandlet av de lokale e-verkene. Tabell 1.1 viser antall innvilgede søknader og energibesparelse av tilskuddsordningen, beregnet av Olje- og energidepartementet i Enøkmeldingen 1992-93.

Tabell 1.1. Antall innvilgede søknader og energibesparelse, boliger mars 1992 - mars 1993

	Antall innvilgede søknader	Beregnet innsparing brutto (GWh)	Investert kr pr innspart kWh
Mindre boliger (til og med 4 boenheter)	2 471	27	3,75
Større boliger, blokker	99	49	2,50

Kilde: Gjerløw (1996)

2.4. Informasjonskampanjer

Totalt ble det fra 1977 til og med 1993 bevilget i alt 150 millioner kroner til informasjon. Opplegget var basert på å utvikle sentrale uavhengige instanser som for departementets regning kunne stå for enøkinformasjon og unngå nærings- og interessemessige vurderinger i materialet som ble lagt frem. Eksempel på informasjonskanaler som ble brukt er ”gjør det selv” brosjyrer, ENØK-avis, idehefter og håndbøker. I 1994 konkluderte Energidata, i en evaluering av informasjonskampanjene, med at nærmere 80 % av forbrukerne har generell kjennskap til enøk-begrepet og innholdet i dette.

Den største enøk-kampanjen var i 1992. Det var en landsomfattende kampanje rettet mot husholdninger kalt ENØK-92. Kampanjen ble delt i to, vårkampanjen (2 uker i mars) og høstkampanjen (2 uker i oktober). Målsetningen var å sette enøk på dagsorden og å gi råd og tips om enkle, rimelige og energieffektive tiltak i boliger. Vårkampanjen var svært omfattende, men høstkampanjen var en oppfølging og i mindre format. Institutt for energiteknikk v/opplysningsaksjonen for energioptimalisering (OFE) fikk i oppdrag å planlegge og gjennomføre begge kampanjene. Kostnadene til gjennomføringen beløp seg for statens vedkommende til 10,3 millioner kroner. I tillegg ble det anslått at e-verkenes innsats utgjorde ca. 5 mill kroner.

² Tidligere kun for industri/yrkesbygg og kommunale/statlige virksomheter.

Institutt for energiteknikk har om ENØK-92 anslått effekten av kampanjen til å være en sannsynlig årlig innsparing på nærmere 150 GWh med en energi-sparekostnad på ca 30 øre pr spart kWh. Evalueringen mente at den direkte responsen fra publikum tydet på at kampanjen hadde skapt økt interesse for, og kunnskap om, enøk. Kampanjen førte også til økt gjennomføring av enøk-tiltak i målgruppa. Videre ble e-verkenes enøk-arbeid betydelig intensivert, og ulike fagmiljøer og miljøorganisasjoner ble trukket med i arbeidet. Beregninger av hva kampanjen har ført til av sannsynlige innsparinger i forhold til kostnader, viser et svært godt resultat sammenlignet med annen innsats på området.

Kampanjen har også blitt evaluert av selskapet Energidata, som sammenlignet resultater fra markedsundersøkelser som ble gjennomført før kampanjestart og etter hver av kampanjedelene. De trakk følgende konklusjoner:

- De to kampanjene førte ikke til noen vesentlig endring i synet på viktigheten av enøk-informasjon eller endringer i generelle holdninger til enøk.
- Tidligere sentrale rådgivende aktører som e-verk og enøk-konsulenter fikk redusert sin betydning som kontaktpunkt for enøk-informasjon, mens utstyrsleverandører økte sin betydning.
- Husholdningenes oppfatninger om hvilke enøktiltak som gir størst energibesparelse og hvilke tiltak som prioriteres gjennomført endres kortsiktig etter en kampanje. Den langsiktige effekten synes imidlertid å være liten, og synes i større grad å være styrt av andre faktorer som økonomi og boligsituasjon.
- Kampanjene utløste et umiddelbart ”mer-behov” for enøk-informasjon. 3-5 % av husholdningene tok kontakt med firmaer, institusjoner etc. for å få mer informasjon om enøk og de produkter som kampanjene omhandlet. De informasjonssøkende domineres av yngre, ressurssterke, bolig- og utstyrsinteresserte personer.
- Kampanjene førte til et mersalg på om lag 140 000 stk sparedusjer over en periode på 6 måneder etter kampanjen. Dette tilsvarer 8 % av alle husholdninger. Utbredelsen av sparedusjer økte dermed med om lag 30 %.
- Kampanjene medførte ingen signifikant økning i salget av reguleringsutstyr for elvarme i løpet av de første 6 månedene.
- De utvalgte målgrupper viste den største oppmerksomhet overfor kampanjene og hadde den høyeste anskaffelsen av sparedusjer.

2.5. NVE sin rolle

Fra 1993 antok NVE en mer sentral rolle som forvalter av de statlige virkemidler på området for energiøkonomisering. Herved ble det også igangsatt en omlegging vekk fra direkte tilskudd til å etablere nye tiltak innen enøkinformasjon og regionale enøksentre. I 1994 gjennomføres en stor informasjonskampanje rettet mot husholdningene: Enøk - Effektiv energibruk. I 1995 og 1996 gjennomføres to kampanjer per år for å fremme det nye enøkbegrepet og ulike enøktiltak.

I stedet for å gi støtte til brukeren av teknologien, ble støtten gitt til aktører som utvikler og leverer energieffektiv teknologi. I 1998 hadde 25 prosjekter fått støtte og 10,5 millioner kroner var benyttet til støtte og drift av ordningen.

En annen måte å fremme energieffektivisering i husholdningene var gjennom innføringen av nye direktiv som skulle gi rammebetingelser for hvordan markedet forholder seg til enøk og energieffektivisering. Spesielt fokus var det omkring de direktiv som ble etablert i forbindelse med EØS, for eksempel krav til spesifikt energibruk for kjøleskap/frysere, vaskemaskiner, tørketromler samt kombinasjon av vaskemaskin og tørketromler. I løpet av år 2000 var de fleste kjøleprodukter merket i kategoriene D, E, F og G ekskludert fra markedet som en følge av introduksjonen av energieffektivitetskravet som trådte i kraft i september 1999. Men en undersøkelse foretatt av enøksentrene på oppdrag fra NVE, viste at 45 prosent av 14 000 kontrollerte hvitevarer hadde misvisende eller mangelfull

energimerking. I 2000 fikk Oslo Energi i oppgave av NVE å starte et prosjekt med energisertifikater ved boligomsetning. Prosjektet skulle vurdere hvordan opplysninger om boligens energibruk kan inkluderes i dokumentene som brukes ved omsetning av boliger. En viktig del av prosjektet var å kartlegge enøkgevinstene ved en slik ordning og hvordan ordningen formelt og administrativt kunne implementeres.

Fra 2000 startet NVE en satsing mot barn og unge, med undervisningspakker for barnehager og grunnskole. Sammen med de regionale enøksentre bidro NVE til utformingen av innhold i barneprogrammet Kyklikokos som ble sendt på NRK1. Programmet, som har hele 200 000 - 300 000 seere, omhandler energi og enøk. Fra 2002 flyttes arbeidet med Enøk-tiltak og informasjon mot forbrukere til Enova.

3. Enova SF

Enova SF ble etablert av Stortinget i 2001 og er et statsforetak som eies av Olje- og Energidepartementet. Enova har som formål å drive fram en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon i Norge gjennom økonomisk støtte og rådgivning. Enovas arbeid finansieres gjennom påslag i nettariffen og fra tildelte midler over statsbudsjettet.

Enova SF har flere arbeidsområder; fornybar varme, fornybar kraft, energi-effektivisering i norsk industri og næringsbygg, ny teknologi, offentlige bygg, kommunikasjon og samfunnskontakt, bolig og internasjonalt arbeid. Siden vi i dette notatet omtaler tiltak rettet mot husholdningene vil arbeidet under områdene kommunikasjon og samfunnskontakt og bolig bli beskrevet.

Siden oppstarten har Enova SF administrert to tilskuddsordninger for elektrisitetssparing i husholdninger. Den første var på våren i 2003. Med begrunnelse i evalueringen av ordningen gjorde man visse justeringer i valg av støtteberettigede teknologier, administrasjon og støttebeløp før man startet den andre ordningen høsten 2006. Den andre ordningen er fortsatt aktiv i 2012.

3.1. Tilskuddsordningen 2003

I 2003 hadde Enova SF ansvaret for å i verksette og gjennomføre en tilskuddsordning for elsparetiltak i husholdninger. Dette var et forvaltningsoppdrag fra OED. Ordningen var åpen for søknader i perioden 1. februar til 15. mars 2003. Tilskuddsordningen omfattet følgende tiltak, hvor tilskuddsbeløpet var 20 prosent av kostnadene eller følgende maksimale beløp:

- Varmepumper, maksimalt tilskuddsbeløp 5000 kroner
- Pelletskaminer, maksimalt tilskuddsbeløp 5000 kroner
- Sentralstyringsenhet for direkte elektrisk oppvarming, maksimalt tilskuddsbeløp 2000 kroner

Tabell 3.1 viser antallet søknader, utbetalte tilsagn, gjennomføringsandel av antall tilsagn, tilskuddsbeløp og samlede investeringer for Enovas tilskuddsordning i 2003.

Tabell 3.1. Antall søknader, tilsagn, utbetalte tilsagn, gjennomføringsandel, tilskuddsbeløp og samlede investeringer for Enovas tilskuddsordning 2003

Antall søknader	Antall tilsagn	Antall utbetalte tilsagn	Gjennomføringsandel (%)	Totalt tilskuddsbeløp (kr)	Samlede investeringer (kr)
50 589	41 700	19 736	39	83 325 208	500 000 000

Kilder: Enova resultatrapport 2003
NTF (2005)

Tabell 3.2 viser fordelingen per teknologi for Enovas tilskuddsordning i 2003.

Tabell 3.2. Gjennomsnittlige og totale utbetalinger til husholdningene fordelt på teknologi, 2003

	Gjennomsnittlig utbetaling, kr	Sum utbetaling, kr	Utbetaling per teknologi, %
Varmepumpe	4 250	77 082 841	92
Pellets-kamin	4 634	5 629 814	7
Styringssystem ...	1 829	612 553	1
Sum	4 232	83 325 208	100

Kilder: Enova resultatrapport 2003
NTF (2005)

For å få en søknad innvilget stilles det visse krav til husholdningen og teknologien. Følgende krav ble stilt for at få bevilget tilskudd fra Enova i 2003:

Varmepumper; luft/luft³, luft/vann og vann/vann

- Kjølemediet skal være av typen HFK eller naturlige kuldemedier (Både R-40C og R-410 A godkjennes)
- Varmepumpa skal være CE-merket, samt ha dokumentasjon fra godkjent testinstitutt på at varmpumpe er bygd i henhold til EN-standarder.
- Varmepumpa skal være tilpasset norske klimatiske forhold for å forhindre ising på varmpumpa.

Pellets-kaminer

- Termostatstyrt

Styringssystemer

- Det skal være et sentralt system
- Må kunne håndtere minst tre temperatursoner uavhengig av hverandre.

Husholdningen

- Kun private husholdninger
- Kun en søknad per husstand
- Elektrisitet som hovedkilde til oppvarming
- For tilskudd til varmestyringssystem – minst 15 000 kWh elforbruk pr år
- For tilskudd til varmpumpe og pellets-kamin – minst 20 000 kWh elforbruk per år

I utgangspunktet ble 50 millioner kroner bevilget til tilskuddsordningen, men på grunn av den store søkermassen ble det gitt en tilleggsbevilgning på 25 millioner kroner. Utover tilleggsbevilgningen ble det gitt en fullmakt til å overskride bevilgningen med 150 millioner kroner. Det endelige omfanget på tilskuddsordningen var 92 millioner kroner, hvorav 8,6 millioner var administrative kostnader. Tabell 3.3 viser kostnaden for tilskuddsordningen. I tillegg til disse kostnadene kommer kostnader for informasjonstiltak (se tabell 2.10).

Tabell 3.3. Kostnader for Enovas tilskuddsordning, kroner, 2003

Totale kostnader for ordningen	Tilskudd	Administrasjon ^{a)}	Administrasjonskostnader per søknad	Administrasjonskostnader per utbetalt tilskudd
91 976 208	83 325 208	8 651 000	183	439

a) Eksklusive evalueringskostnader

Kilder: Enova resultatrapport 2003

NTF (2005)

St.prp.nr.1 (2004-2005)

Innst. S. nr. 133 (2002-2003)

³ I tillegg skal luft/luft varmpumpe ha trinnløs turtallsregulering av kompressoren, såkalt inverter.

NTFs Evaluering av tilskuddsordningen 2003

Nord-Trøndelagsforskning har utført en evaluering av tilskuddsordningen. En oppsummering av deres konklusjoner (NTF, 2005):

- - Enova fikk raskt etablert et administrativt apparat som hadde kapasitet til å håndtere et stort antall søkere. Husholdningene som søkte om tilskudd, er jevnt positive i sin vurdering av kontakten de har hatt med Enova. Et stort flertall av husholdningene sier også at de er godt tilfreds med investeringen i elspareteknologi, både når det gjelder effekter på innneklima, teknisk funksjon og som en rent økonomisk investering.
- - Analysen viser en klar tendens i retning av at det er resurssterke husholdninger (høy utdanning, høy inntekt, stor bolig) som har dratt nytte av tilskuddsordningen. Dette er en illustrasjon på at en tilskuddsordning som denne ikke er noe treffsikkert fordelingsmessig tiltak retta mot lavinntektsgrupper.
- - De mest åpenbare positive effektene av tilskuddsordningen er at en har oppnådd en ikke ubetydelig elsparing i husholdningene. Sett i forhold til det totale elektrisitetsmarkedet er spareeffektene rimelig nok marginale, men mange av husholdningene har oppnådd klare sparegevinster.
- - Analysene som er gjennomført i denne rapporten viser at om lag 75 % av investeringene i varmpumper og styringssystemer var privatøkonomisk lønnsomme, gitt engangstilskuddet fra Enova. Bare hver femte investering i pellets-kamin viste lønnsomhet.
- - Flere markedsaktører påpeker at; den store jobben med omstrukturering av varmemarkedet forutsetter langsiktige og stabile rammevilkår, inkludert offentlige inngrep, for å redusere den risiko som er forbundet med slike investeringer. I et slikt perspektiv er strakstiltak som Enovas tilskuddsordning neppe den ideelle løsningen.

Tabell 3.4 viser en fylkesvis fordeling av godkjente utbetalinger og aksepterte søknader per teknologi for Enovas tilskuddsordning i 2003, presentert i NTFs evaluering av ordningen.

Tabell 3.4. Godkjente utbetalinger og aksepterte søknader etter teknologi og fylke, %, 2003

Fylke	Godkjente utbetalinger				Aksepterte søknader				Aktuelle boliger ^e
	VP ^{a)}	PK ^{b)}	SS ^{c)}	Total ^{d)}	VP ^{a)}	PK ^{b)}	SS ^{c)}	Total ^{d)}	
Østfold	3,1	3,9	3,9	3,2	3,4	4,4	4,0	3,5	6,2
Akershus	6,9	9,5	11	7,1	7,5	11,9	10,5	8,0	10,5
Oslo	2,4	4,0	4,8	2,5	2,7	7,2	5,8	3,2	4,7
Hedmark	1,9	22,3	3,0	3,2	2,0	15,3	2,4	3,3	4,8
Oppland	2,2	14,2	2,4	3,0	2,4	10,6	3,4	3,2	4,8
Buskerud	3,8	5,3	3,9	3,9	4,2	5,7	5,0	4,4	5,8
Vestfold	2,7	4,4	6,3	2,8	2,9	4,1	5,0	3,1	5,4
Telemark	2,7	1,2	2,4	2,6	2,5	1,8	2,8	2,5	4,2
Aust-Adger .	2,7	0,5	3,3	2,6	2,9	1,2	2,4	2,7	2,6
Vest-Adger .	5,1	1,4	1,5	4,8	4,9	1,9	1,9	4,5	3,6
Rogaland	14,4	4,0	11,0	13,7	12,5	4,5	9,9	11,7	8,8
Hordaland ..	15,2	6,3	7,8	14,6	14,7	7,4	9,8	13,8	9,3
Sogn og Fj.	4,3	2,4	2,1	4,1	3,6	2,3	2,2	3,4	2,6
Møre og R. .	12,6	3,5	6,6	11,9	10,9	3,9	6,6	10,1	5,8
Sør-Tr.lag ..	6,3	5,2	10,7	6,3	6,6	6,8	9,9	6,8	5,8
Nord-Tr.lag .	2,3	10,7	5,1	2,9	2,8	7,2	4,6	3,3	3,2
Nordland	7,2	0,8	4,2	6,8	7,9	2,2	5,6	7,3	6,1
Troms	3,2	0,3	7,2	3,1	4,2	1,2	5,1	3,9	3,8
Finnmark	1,1	0,1	3,0	1,0	1,2	0,5	3,0	1,2	2,0
Total ^f	18 139	1 215	335	19 689	41 156	4 406	1 597	47 159	1 534 912

a) VP=Varmepumper

b) PK=Pellets-kamin

c) SS=Sentralt styringssystem

d) Totalt antall godkjente utbetalinger/ aksepterte søknader for et fylke i prosent av den totale nasjonale søknadsmassen

e) Antall aktuelle boliger som kan søke støtte for et fylke i prosent av den nasjonale antall aktuelle boliger

f) Totalt antall godkjente utbetalinger/ aksepterte søknader / aktuelle boliger i Norge

Kilde: NTF (2005)

3.2. Tilskuddsordningen 2006

I pressemelding Nr 107/06 den 14. september 2006 annonserte Olje- og Energi- minister Odd Roger Enoksen at regjeringen skulle innføre tiltak for å hjelpe husholdninger med å gjøre gode og bevisste energivalg. Ett av disse tiltakene var å på nytt starte en tilskuddsordning for elektrisitetssparing i husholdninger. Enova ble anmodet om å forvalte ordningen og utarbeide kriterier for tildeling av tilskudd. Tilskuddsordningen ble lansert fredag 13. oktober 2006 og ordningen eksisterer fortsatt i 2012. Tilskuddsordningen ble innklaget til EFTA Surveillance Authority (ESA) med den begrunnelse at den virket konkurransevridende i forhold til enkelte oppvarmingsteknologier som ikke er inkludert i ordningen. ESAs dom ble at tilskuddsordningen er lovlig.

Som i 2003 støttes investeringer med 20 prosent av dokumenterte kostnader. Det maksimale tilskuddsbeløpet varierer (se tabell 3.5).

Tabell 3.5. Maksimale støttebeløp etter teknologi 2003 og 2006, kroner

	Maksimalt støttebeløp i 2003	Maksimalt støttebeløp i 2006
Pellets-kamin	5 000	4 000
Pellets-kjel	0	10 000
Varmepumper for vannbårne systemer ^{a)}	5 000	10 000
Sentralt styringssystem for strøm-sparing	2 000	4 000
Solfangere ^{b)}	0	10 000

a) Regjeringen valgte å legge til grunn de samme teknologiene med unntak av luft/luft varmpumpe som ble vurdert å være markedsmessig modent nok til ikke å inkluderes i ordningen i 2006.

b) Solfangere ble inkludert i tilskuddsordningen fra august 2008.

Kilde: Rambøll (2010)

Tabell 3.6 viser antall søknader og utbetalte tilskudd i perioden 2006-2011. Disse tallene kan sammenliknes med 50 589 søknader og 19 736 utbetalte søknader i 2003.

Tabell 3.6. Antall søknader og utbetalinger 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antall søknader	15 225	5 975	8 684	7 690	9 209	7 866
Antall utbetalte tilskudd	0	4 692	3 317	3 637	3 168	3 421
Totalt utbetalte tilskudd, kroner	0	33 700 000	27 412 000	33 000 000	28 500 000	n/a

Kilde: Enova resultatrapporter 2006-2011

Varmepumper har vært den mest populære teknologien å søke tilskudd for i perioden 2006-2011. Som tabell 3.7 viser har andelen utbetalte tilskudd til sentralt styringssystem og solvarme økt og pellets-kaminer minsket i 2011.

Tabell 3.7. Fordeling mellom ulike teknologier 2006-2011

	2006-2010				2011	
	Antall utbetalte tilskudd	Andel tilskudd ^{a)} , %	Utbetalt tilskudd, kroner	Utbetalt tilskudd ^{a)} , %	Gjennomføringsandel, %	Andel tilskudd, %
			8 695 251			
Pellets-kamin .	2 338	15,8		7,1	43,3	5
Pellets-kjele	104	0,7	1 019 228	0,8	22,8	1
Sentralt styringssystem	1 266	8,5	3 092 889	2,5	24,1	13
Luft-vann varmpumpe	6 622	44,7	65 143 964	53,1	43,1	44
Væske-vann varmpumpe .	4 409	29,2	43 946 129	35,8	28,7	34
Solfangere	77	0,5	714 894	0,6	19,6	3
Totalt	14 816	100	122 612 355	100	40,9	100

a) Det ble også rapportert for årene 2006 og 2009 separat:

2006; Pellets-kamin; 20 %, Pellets-kjele; 2 %, Sentralt styringssystem 19 %, Varmepumper; 59 %.

2009; Pellets-kamin; 7 %, Pellets-kjele; 1 %, Sentralt styringssystem; 5 %, L/V 55 %, V/V 31 %, Solfangere 1 %

Kilde: Enovas resultatrapporter 2006-2011

I likhet med ordningen i 2003, var kravene til teknologiene som skulle inkluderes i ordningen at de skulle være et miljøvennlig alternativ til oppvarming og at teknologiene skal kreve en viss investering for husholdningene. I tillegg legges det til grunn at teknologiene skulle være nye miljøvennlige teknologier, være enkle og effektive å administrere samt være modne teknologier, men markedsmessig umodne. Følgende krav ble stilt til teknologiene og husholdningen for å være berettiget tilskudd:

Varmepumper⁴

- - Kjølemediet skal være av typen HFK eller naturlige kjølemedier.
- - Varmepumpeløsningen skal være CE-merket. Totalsystemet skal tilfredsstillere kravene i standard NS-EN 14511-4 om brukerdokumentasjon på et skandinavisk språk og ha dokumentasjon som verifiserer totalsystemets ytelse.
- - Tilsagnet må benyttes innen 15 måneder fra tilsagnsdato.

Pelletskaminer

- - Kaminen skal ha virkningsgrad på minst 80 % og et styringssystem med minimum mulighet for ukesprogram.
- - Det skal fremlegges kopi av erklæring til lokalt brann- /feievesen om at kaminen er installert av person/firma med nødvendig godkjenning.
- - Kaminen skal ha nominell effekt og tankstørrelse for pellets som gjør at den kan operere minimum 24 timer ved normalt bruksmønster.
- - Tilsagnet må benyttes innen 4 måneder fra tilsagnsdato.

Pelletskjele

- - Tilskudd gis til komplette kjelesystemer med ny kjele, brenner, matesystem og lagertank for pellets.
- - Kjelesystemet skal som minimum ha 15 kW effekt til oppvarming.
- - Det skal fremlegges kopi av erklæring til lokalt brann-/ feievesen som viser at kjelesystemet er installert av firma med nødvendig godkjenning og i tråd med forskrift. Kjelesystemet skal være installert i lokale som tilfredsstillere krav til kjelesystem.
- - Tilsagnet må benyttes innen 15 måneder fra tilsagnsdato.

Sentrale styringssystemer

- - Det skal være et sentralt varmestyringssystem for strøm eller vannbaserte løsninger.
- - Styringssystemet må kunne håndtere minst tre temperatursoner uavhengig av hverandre.
- - Innstillinger skal ikke annulleres ved strømbrudd eller spenningsfall.
- - Tilsagnet må benyttes innen 4 måneder fra tilsagnsdato.

Solfangere⁵

- Solfangerløsningen skal være integrert med boligens løsning for oppvarming av tappevann og eventuelt løsning for romoppvarming.
- Det gis tilskudd til solfangerløsninger i kombinasjon med andre fornybare energikilder. Kombinasjonsløsninger ses på som ett tiltak i forhold til bestemmelsene om at det ikke kan gis flere offentlige tilskudd til samme tiltak.
- Installert solfangerløsning skal dokumenteres med fotografi av utvendige paneler slik de er montert og spesifisering for forventet energiutbytte.
- Tilsagnet må benyttes innen 8 måneder fra tilsagnsdato.

Krav til husholdningen

- Tilsagnet gis kun til husholdninger. En husholdning/boenhet kan til enhver tid bare ha registrert en søknad om tilsagn.

⁴ Det gis ikke tilskudd til luft- luft varmpumper, kun væske – vann eller luft-vann.

⁵ Solfangere ble inkludert i tilskuddsordningen i august 2008

- Tilsagnet kan kun benyttes til den type tiltak det er gitt tilsagn om.
- Kjøper av tilskuddsberettiget utstyr og mottaker av tilskudd må være medlem av husholdningen. All fakturadokumentasjon må kunne knyttes til husstanden.
- Det utbetales ikke tilskudd for tiltak som er påbegynt eller fullført ved innsending av søknad, det vil si at ordningen ikke har tilbakevirkende kraft. Det skal heller ikke ha påløpt kostnader til tiltaket det søkes om tilskudd til, før registrering av søknad.
- Det gis kun tilskudd til utstyr som er nytt fra fabrikk og som er omfattet av normale utstyrsgarantier.
- Det er ikke anledning til å motta annen offentlige støtte til tiltaket (det vil si at husholdninger i f eks Oslo og Bergen ekskluderes fra ordningen dersom de har mottatt støtte fra kommunale tilskuddsordninger).

Kriterier for måloppnåelse

Enova skal innhente informasjon fra tilskuddssøker eller tilskuddsmottaker som skal kunne dokumentere følgende:

- - At det ikke gis tilskudd til anlegg installert før 28. august 2006 (dette kriteriet ble endret 01.07. 2008 til et krav om at man måtte søke før man kunne gå i gang med installering av teknologi).
- - Om søker og mottaker av tilskudd er en privat husholdning.
- - Om søker og mottaker av tilskudd til samme tiltak har fått tilskudd til eller søkt om tilskudd fra annen offentlig finansieringskilde.
- - Om tiltaket det er gitt tilskudd til, er gjennomført.
- - Hvilken type tiltak som er gjennomført, og tidspunktet for gjennomføring.
- - I hvilken type bolig tiltaket er gjennomført.

Tabell 3.8 viser de beløp som har blitt bevilget til Enovas tilskuddsordning i tidsperioden 2006-2011.

Tabell 3.8. Bevilgninger fra nasjonalbudsjettet til Enovas tilskuddsordning, kr, 2006-2011

	2006 ^{a)}	2007	2008	2009	2010	2011
Bevilget beløp fra nasjonalbudsjettet ..	71 000 000	Ingen nye bevilgninger tilført	71 000 000	40 000 000	40 000 000	110 000 000

a) 46 millioner 1. desember 2006 og 25 millioner 20. desember 2006.

Kilder: St.prp. nr. 82 2005–2006 - Tiltak for å begrense elektrisitetsbruken i husholdninger

St.prp. nr. 1(2007-2008)- FOR BUDSJETTÅRET 2008

Pressemelding 15.5.2008 - Nr.: 62/08: 100 millioner kroner til miljøvennlig oppvarming i husholdningene

St.prp. nr. 1 (2008-2009)- FOR BUDSJETTÅRET 2009

Prop. 1 S (2009–2010) FOR BUDSJETTÅRET 2010

Pressemeldning Nr 107/06 den 14. September 2006

Pressemelding, 17.12.2010 - Nr.: 124/10

Enova Prop. 1 S (2010–2011)- Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Prop. 1 S (2011–2012)- Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) FOR BUDSJETTÅRET 2012

Prop. 1 S (2011–2012) Kap. 4825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon

Evaluering av tilskuddsordningen 2006-2010

Våren 2009 gjennomførte Rambøll Management Consulting AS på oppdrag fra Enova SF en evaluering av tilskuddsordningen for elektrisitetssparing i husholdninger 2006-2010. En kort oversikt over konklusjonene i evalueringen:

- - Tilskuddsordningen har bidratt til å hjelpe fram luft/vann varmpumper og væske/vann varmpumper. Ordningen har per dags dato (våren 2009) ikke kunnet bidra til noe vesentlig markedsmessig løft for de andre teknologiene i ordningen.
- - Tilskuddet har kun i liten grad vært avgjørende for beslutningen om å investere.⁶
- - Omkring 55 % av innvilgede søknader blir ikke benyttet.⁷

⁶ Spørreundersøkelsen viser at det samlet sett kun 9 % av tilskuddsmottakerne som sier at de ikke ville foretatt investeringen uten tilskuddet. Imidlertid er det en vesentlig andel, 41 % av tilskuddsmottakerne som vurderer at tilskuddsordningen har hatt en bevisstgjørende effekt.

- - Forvaltningen av tilskuddsordningen fungerer på en svært god måte.⁸
- - Informasjonsmessige virkemidler fungerer godt.⁹

Tabell 3.9 viser Rambølls sammenstilling av fylkesfordelingen av tilskudd 2006-2010. I Enovas egen evaluering av tilskuddsordningen mener man at det finns er en sammenheng mellom søknadsintensitet per fylke og forskjeller i energikostnad.

Tabell 3.9. Antall utbetalte tilskudd per 1000 husstander per fylke, 2006-2010

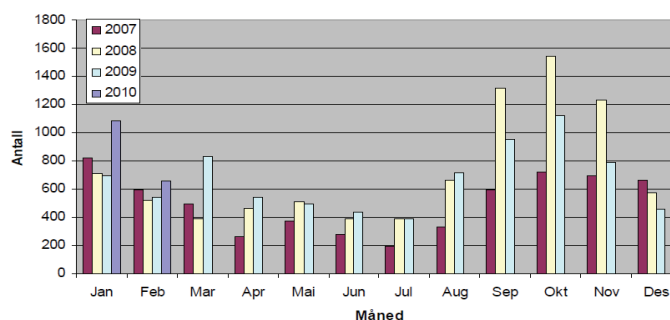
	Pellets-kamin	Pellets-kjele	Sentralstyring	V/V VP	L/V VP	Solfanger	Totalt
Østfold	1,1	0,09	0,35	2,44	2,3	0,02	6,3
Akershus	0,99	0,03	0,83	2,37	2,00	0,03	6,24
Oslo ^{a)}	0,07	0,00	0,40	0,31	0,17	0,00	0,94
Hedmark	3,21	0,12	0,35	4,04	2,67	0,02	10,41
Oppland	3,10	0,16	0,64	3,67	1,86	0,04	9,46
Buskerud	1,29	0,04	0,61	1,93	2,01	0,02	5,90
Vestfold	0,85	0,1	0,35	1,56	1,93	0,03	4,81
Telemark	1,45	0,03	0,27	1,18	1,66	0,04	4,62
Aust-Agder	0,63	0,11	0,33	1,55	2,42	0,02	5,06
Vest-Agder	0,53	0,00	0,33	1,32	3,18	0,00	5,37
Rogaland	0,71	0,01	0,59	0,97	3,09	0,02	5,39
Hordaland	0,34	0,02	0,34	1,34	3,73	0,00	5,77
Sogn og Fjordane	0,67	0,00	0,21	2,53	6,55	0,05	10,01
Møre og Romsdal	0,9	0,03	0,42	1,44	4,1	0,00	6,89
Sør-Trøndelag	1,33	0,06	1,13	1,98	3,73	0,02	8,25
Nord-Trøndelag	4,66	0,13	0,43	3,65	5,56	0,04	14,47
Nordland	0,97	0,05	0,31	0,88	2,7	0,01	4,92
Troms	0,36	0,03	0,42	0,89	2,99	0,00	4,69
Finnmark	0,54	0,00	0,63	0,79	1,74	0,00	3,70

a) Den lave andelen tilskudd i Oslo skyldes at de har en egen tilskuddsordning.

Kilde: Evaluering av tilskuddsordning for elektrisitetssparing i husholdninger, Rambøll (2010)

Som et supplement til Rambølls evaluering har Enova selv gjort en evaluering av tilskuddsordningen, den omfatter perioden 2006-2009. Enova mener at hovedforskjellen mellom ordningen i 2003 og i 2006 er at tiltakene som utgjør tyngdepunktet i den siste ordningen, har en vesentlig høyere kostnad for husholdningene med tilsvarende investeringsterskel. Videre viser antall søknader til Enova et tydelig sesongmønster, se figur 3.1

Figur 3.1. Antall søknader per måned, 2007-2010

Kilde: Enova SF

⁷ Resultat fra spørreundersøkelsen viser at de vanligste årsakene er at investeringskostnadene blir høyere enn de husholdningene opprinnelig hadde tenkt seg eller at husholdningen ikke benyttet seg av tilskuddet første gang, men at de siden har søkt på nytt (kan tyde på at tidsfristene er for korte).

⁸ 2/3 av respondentene er i høy grad/meget høy grad/noen grad fornøyde med forvaltningen.

⁹ Ca 3/4 av respondentene til spørreundersøkelsen svarer at de er godt fornøyd med den tilgjengelige informasjonen fra Enova.

Videre mener Enova at tilskuddsordningen i 2009 passerte en total investering på en milliard kroner i energisparetiltak i husholdninger med et energireultat fra dette på om lag 90 GWh/år.

3.3. Informasjon

I tillegg til tilskuddsordningen har Enova ansvar for informasjon og kommunikasjonsarbeidet rettet mot husholdninger. Tabell 3.10 viser disponerte midler bevilget til Enovas informasjons- og kommunikasjonsarbeid i perioden 2002-2009.

Tabell 3.10. Disponerte midler for informasjons- og kommunikasjonsarbeidet i perioden, mill. kroner, 2002-2009

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Totalt
113	40	26	47	19	22	45	26	338

Kilde: Prop. 1 S (2010–2011)- Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2011

Enova benytter mange kommunikasjonkanaler for få frem sin informasjon til husholdningene. Tabell 3.11 viser en oversikt over brukte informasjons- og kommunikasjonstiltak i perioden 2003-2011.

Tabell 3.11. Informasjons- og kommunikasjonkanaler rettet mot husholdninger, 2003-2011

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antall skolebarn på Regnmakernes Vennergidag	0	4 000 Oslo	4 000 Trondheim	4 500 Bergen	3 500 Kristiansand	5 500 Stavanger	6 000 Fredrikstad	5 700 Hamar	4 900 Tromsø
Seertall per sending i Energikampen	2 500 000- 350 000	3 400 000- 560 000	270 000- 330 000	2 630 000- 413 300	329 000- 492 000	279 000- 472 000	343 000- 528 000	1 560 000- 259 000	1 250 000- 170 000
Avisen Sfære utgitte nummer	0	0	0	0	0	2	2	2	1
Pressemeldinger	n/a	n/a	23	26	23	27	71	45	n/a
Distribuert materiell, antall	n/a	124 000	137 156	262 000	218 410	149 026	107 383	106 741	n/a
Artikler om Enova	n/a	675	657	2 463	2 971	2 815	5 870	4 587	n/a
Kampanjer	3	4	4	2	2	2	4	4	5
Henvendelser Enova svarer	55 500	35 000	22 000	33 000	26 635	28 578	38 460	48 681	44 939
Sidevisninger per dag enova.no / hjemme	n/a	n/a	n/a	n/a	1 260	2 489	2 425	2 642	2 103
Besøkende på messer	40 000	250 000	250 000	160 000	50 000	170 374	150 080	100 516	119 583

Kilde: Enova, Resultatrapporter 2003-2011

Barn og unge

Enova har hatt mye fokus på *barn og unge*, en satsing som startet allerede under NVE på begynnelsen av 2000-tallet. Enova utviklet og lanserte konseptet ”Regnmakerne” i 2003, en satsing mot barn og unge i alderen 6-15 år. Konseptet inneholder blant annet tv-program på NRK, Vennergidagen og aktiviteter på nett. Del en av historien om Regnmakerne forfattet av Klaus Hagerup ble benyttet av 70 prosent av grunnskolene og del to ble høsten 2005 distribuert til samtlige grunnskoler i Norge. Blant annet viste undersøkelsen at nær 80 prosent av de spurte lærerne hadde arbeidet med Regnmaker-aktiviteter. I 2008 ble det registrert 50 Regnmakerskoler. Regnmakerne og dess forgjengere Enøk-klubben er også knyttet til Energikampen, en realityserie sendt på NRK. Antall deltakere på Regnmakerens Vennergidag og seere av Energikampen fremgår av tabell 3.11.

EU-prosjektet Kids4Future 2007–2009, ledet av Enova, førte det norske konseptet Regnmakerne til ni nye europeiske land. Bøkene om Regnmakerne finnes nå på elleve språk og er i løpet av tre år lest av mer enn 40 000 barn i Europa.

Aviser

For voksne har Enova vært synlig i flere aviser. I 2003 inngikk Enova en avtale med åtte tidsskrifter som har spørrespalte med svar fra Enova. I 2008 startet Enova sitt eget gratismagasin Sfære, som ble distribuert til et stort antall huseiere landet over. Magasinet inneholder reportasjer, intervjuer og småstoff med utgangspunkt i

energieffektive løsninger. Magasinet kommer ut i to utgaver per år. Tabell 2.11 indikerer at Enova også har vært synlig gjennom andre typer medier gjennom publikasjoner, artikler og pressemeldinger.

Kampanjer

Siden Enova ble startet har de hvert år drevet *kampanjer*. Mange har hatt fokus på tilskuddsordningen men det er også andre kampanjer som er rettet mot husholdningers energiforbruk. Tabell 3.12 viser en oversikt på temaer som har vært i fokus i de forskjellige kampanjene. Enova har også mange kampanjer rettet mot bygg og industri, men her er kun de som er rettet mot husholdninger omtalt.

Tabell 3.12. Enovas kampanjer rettet mot husholdninger 2003-2011

År	Antall	Type kampanje
2003	3	- Fokus på tilskuddsordningen
2004	4	- En aviskampanje for husholdningene i første halvår - En kombinert avis-, internett- og tv-kampanje høsten 2004 - En kampanje for varmeenergi våren 2004 - En byggkampanje høsten 2004
2005	4	Ingen informasjon tilgjengelig
2006	2	- En kampanje rettet mot de som bygger nytt, rehabiliterer eller kjøper bolig i første halvår - En kampanje for målgruppen "de som er interessert i strømsparing" på høsten. Høstkampanjene ble samlet rundt et felles slagord, "Det betyr noe at du gjør noe"
2007	2	- En stor informasjonskampanje høsten 2007, styrket kjennskapet til Enova og etterspørselen etter Enovas tilbud til husholdningene
2008	2	- Fokus på forberedelser for kampanjen Snu strømmen (se 2009) - Enova anbefaler lansert; fokus vinduer ^{a)}
2009	4	- Kampanjen "Snu Strømmen", ble lansert av olje- og energiministeren rett over nyttår i 2009. Hver KWh teller, fokus på effektiv energibruk.
2010	4	- To kampanjer Enova Anbefaler etterisolering ^{b)} - En kampanje til Tilskuddsordningen - En kampanje Enova hjemme ^{c)}
2011	5	- Norges kaldeste hus (fokus på etterisolering og skifting av vinduer) - Litt mindre, Hverdag! Enova og Statnetts nasjonale strømsparingskampanje - Tilskuddsordningen - Brrettslaget (i samarbeid med Husbanken og NBBL) - Søkeordsoptimalisering

a) Lansert i februar 2008, vinduer med U-verdi 53 1,0 eller bedre.

b) Kampanjen ble lansert i april 2010 og ifølge Enovas evaluering inspirerte kampanjen til handling. Andelen av husholdninger som hadde utført etterisolering av bolig i andre kvartal økte fra 2,5 prosent til 5 prosent. Det var første gang Enova tok i bruk sosiale medier aktivt for å skape oppmerksomhet om energisparing, og responsen var positiv og overveldende. I november fulgte Enova Anbefaler opp med kampanjen "Isfront hjemme" med fokus på isolering og vindu.

c) Kampanjen "Hold Tett" synliggjorde viktigheten av kvalitet i byggeprosessen. Tette bygg satt opp på riktig måte ble framhevet i kampanjen, som var et prosjektsamarbeid mellom Norsk Teknologi, Lavenergiprogrammet, Norske Rørleggerbedrifters Landsforening, Boligprodusentene, Byggmesterforbundet, Nelfo (Foreningen for el og IT-bedriftene) og Enova.

Kilder: Prop. 1 S (2010–2011) - Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2011

Prop. 1 S (2011–2012) - Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2012

Enova resultatrapporter 2003-2011

Videokonferanse November 2011, Enova, Merete Knain

Telefon og hjemmesider

En annen sentral kommunikasjonskanal er telefontjenesten og Enovas hjemmesider. Svartjenesten Enova Svarer ble etablert i januar 2003 og avløste enøk-sentrene svartjenester.

I august 2006 lanserte Enova nettportalen Minenergi.no, med informasjon rettet mot husholdningene. I 2008 lanserte Enova sin nye strategi mot husholdningene gjennom virkemidlene Enova Hjemme (råd, veiledning og informasjon om tilskudd på nett), Enova Svarer (energiråd per telefon), Enova Støtter (tilskuddsinformasjon per telefon) og Enova Anbefaler (samarbeid med markedsaktører som skal sikre at forbrukerne får informasjon om produkters energiegenskaper). Enova Anbefaler har hittil fokusert på vinduer og etterisolering.

I tillegg til tilskuddsordningen for energisparetiltak har Enova også vært en sentral aktør i energimerkeordningen. Enova gir støtte og rådgivning til boligeiere og borettslag som er interesserte i passivhus. Tabell 3.13 viser antall søknader og støttede prosjekter i 2011.

Tabell 3.13. Søknader og bevilgninger til passivhus, 2011

	Antall søknader	Antall behandlede søknader	Antall støttede prosjekter	Kontraktfestet energieresultat GWh	Kontraktfestet støtte Mill NOK
Støtte til passivhus og lavenergihus	50	42	39	3	24
Støtte til eksisterende bygg og anlegg	16	12	10	8	6
Støtte til utredning av passivhus	37	39	33	--	1

Kilde: Enova resultatrapport 2011

4. Kommunale tilskuddsordninger

Energiverkene har hatt en viktig rolle i den lokale enøk-innsatsen. Oslo Lysverker (Oslo Energi) var på 1970-tallet den første aktøren som aktivt innførte enøk i sin virksomhet. Dette omtales nærmere i kapittel 4. Det var først etter den nye energiloven i 1991 at myndighetene påla e-verkene å drive enøk-arbeid.

Regjeringen mente at for å få forbrukere til å vurdere investeringer i enøk-tiltak er tilgang til informasjon om forbruk og tariffer nødvendig. Å informere forbrukeren ble i sammenheng med energiloven lovfestet og pålagt områdekonsesjonærene. Konsesjonæren ble tildelt et særskilt ansvar for nøytral veiledning og informasjon om effektiv energibruk og energieffektiv teknologi.

Områdekonsesjonærene skal gi følgende informasjon til forbrukerne;

- gi informasjon om mulige enøk-tiltak til energibrukere i konsesjonsområdet
- kunne gi informasjon om miljøkonsekvenser av energibruk
- ved hjelp av normtall kunne gi informasjon til bolig- og byggeiere/brukere om hvordan deres energibruk er i forhold til normen
- på forespørsel stille til rådighet historiske data om brukerens eget forbruk
- ved hjelp av enkle enøk-analyser; veilede boligeiere/brukere om mulighetene for enøk-tiltak og valg av energiøkonomiske løsninger samt gi råd om gjennomføring av arbeidet
- svare på spørsmål om enøk i forbindelse med investeringer i produksjonsutstyr
- gi veiledning i energioppfølging til bolig- og byggeiere/brukere samt til industribedrifter
- formidle informasjon til alle brukerkategorier om statlige enøk-programmer
- på forespørsel kunne gi opplysninger om prosjektresultater fra eksisterende og avsluttede statlige enøk-programmer
- stimulere til bruk av de statlige opplæringstilbudene på enøk-området
- skal stimulere til energiøkonomiske løsninger i nye bygg, gjennom aktiv utnyttelse av energi – og effektbudsjetter

I tillegg bør dette utføres i samarbeid med andre områdekonsesjonærer gjennom et regionalt enøksenter. Enøktiltakene fikk i en overgangsperiode statlig støtte, og når dette var brukt opp ble arbeidet finansiert av et påslag i overføringstariffen. I 1996 var det etablert 17 godkjente sentra.

I 2000 begynte en omleggingen som innebar en avvikling av ordningen med lovpålagt enøk for energiverkene, mens man opprettholdt innkrevningen av påslaget på nettleien. Siden 2002 forvaltes påslaget i tariffen (energifondet) av Enova SF, se kapittel 2.

De siste 10 årene har flere kommuner satt av penger til et eget energifond, og av disse har flere valgt å bruke ressursene til å skape en egen kommunal tilskuddsordning for energisparetiltak i husholdninger. Tabell 4.1 viser en oversikt over hva de ulike kommunene tilbyr sine innbyggere i 2011. Det har generelt vært vanskelig å få informasjon fra kommunene, da kommunene i de fleste tilfeller ikke har gjennomført noen form for sammenstilling eller evaluering av ordningene.

I tillegg har det i mange tilfeller vært vanskelig å få informasjon om hvordan kommunen kontrollerer at det ikke blir overlapp mellom den nasjonale tilskuddsordningen (Enova) og de kommunale ordningene, eller med andre ord, at en søker ikke får dobbel støtte.

Tabell 4.1. Oversikt over tilskuddsordninger i Norge, statlige (Enova) og kommunale, 2011

	Enova	Oslo	Ål	Hol	Bergen	Hemsedal	Vinje	Sirdal	Elverum	Hornindal	Re
Rentbrennende Vedovn		X	X	X		X	X			X	X
Varmepumpe	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X
Fyringsanlegg flis/bio/pellets	X	X	X	X		X	X		X	X	X
Anlegg til vannbåren varme							X			X	X
Utsifting av vinduer			X	X		X				X	X
Etterisolering		X	X			X				X	X
Skifting av ytterdør						X				X	X
Sentralt styringssystem	X	X	X							X	X
Solvarme	X	X				X				X	X
Varmegjenvinner i boligventilasjon		X								X	X
Overgang til fjernvarme		X								X	X

4.1. Nasjonal og kommunal støtte

Som det fremgår av tabell 4.1 finnes det både nasjonale og kommunale tilskuddsordninger som gir støtte for samme type tiltak for husholdninger. Støttebeløp og mulige tiltak varierer mellom de ulike ordningene og det er også forskjellige kriterier som må oppfylles for å motta støtte. I følge Enovas regelverk er det ikke lovlig for en husholdning å få støtte fra Enova om man i tillegg får støtte fra sin hjemkommune. Enova har som rutine å sjekke med kommunene om de får inn en søknad fra en husholdning som har en tilskuddsordning i sin kommune, slik at det ikke blir utbetalt dobbel støtte.

For en del av kommunene er overlapping med Enovas støtteordning uaktuell da tiltakene som får støtte er tiltak som ikke får støtte av Enova. Når Bergen kommunes støtteordning var aktiv var den rettet mot vedovner, hvilket ikke støttes av Enova. Elverum har siden 2011 prioritert vedovner. I Elverum ble det kun utbetalt tilskudd til vedovner i 2011, og dermed unnviker de en eventuell konflikt med Enovas støtteordning. Andre kommuner har differensiert sin støtteordning fra Enovas på andre måter. Hornindal kommune har for eksempel rettet sin støtteordning mot privatpersoner som har eiendom som leies ut, og dette er boliger som Enova ikke gir støtte til. Re kommune la opp til den samme strategien i 2011.

Av de kommunene som tilbyr de samme tiltakene som Enova har de litt forskjellige måter å håndtere kontakten med Enova på. Hol kommune kontrollerer med Enova når de får inn en søknad som kan få støtte fra Enova, men da kommunen i mange tilfeller har et høyere støttebeløp enn Enova, gir kommunen resterende beløp i støtte. Sirdal kommune har en ordning som gir rentefritt lån til varmpumper, og kommunen utbetaler lån selv om søkeren har fått støtte fra Enova.

Hemsedal, Vinje, Oslo og Ål kommuner tilbyr visse tiltak som ikke er berettiget fra Enova, for eksempel vedovner og i visse tilfeller utskifting av vindu og isolering. Men de tilbyr også tiltak som tilbys av Enova, for eksempel varmpumper. I følge kommunene blir de kontaktet av Enova og får forespørsel om de har gitt tilskudd til personer som søkt om støtte. Men ingen har oppgitt at de har den samme sjekken andre veien. Videre mener Ål kommune at deres tilskuddsordning bør ses som et tilleggsinsentiv til Enovas støtteordning istedenfor en overlappende tilskuddsordning.

Tabell 4.2 viser støttebeløpene for de forskjellige tilskuddsordningene i 2011. Visse kommunale tilskuddsordninger har støttebeløp som utregnes på en annen måte enn et fast maksbeløp per tiltak. Disse er markert med X i tabell 4.2 og 0 indikerer at det ikke er mulig å få støtte for tiltaket i ordningen. De kommunale tilskuddsordningene vil bli nærmere beskrevet i avsitt 4.2- 4.10 og Oslo i kapittel 5.

Tabell 4.2. Tiltak det er mulig å søke støtte for og satser, kr, 2011

	Enova	Oslo	Ål	Hol	Bergen	Hemsedal	Vinje	Sirdal ^{a)}	Elverum	Hornindal ^{b)}	Re ^{c)}
Vedovn	0	3000 ^{d)}	3 500	3 000	5 000	4 000	3 000	0	3 000	X	0
Pelletsovn	4 000	5 000	9000 ^{e)}	7 500	0	7 500	0	0	3 000	X	X
L/V pumpe	10 000	X	25 000	0	0	25 000	5 000	X	10 000/ 5000	X	X
L/L pumpe	0	3 000	5 000	5 000	0	5 000	0	X	10 000/ 5000	X	X
V/V pumpe	10 000	X	30 000	35 000	0	30 000	25 000	X	10 000/ 5000	X	X
Fyringsanlegg flis/ved/bio /pellets	0	X	30 000	17 500	0	25 000	0	0	3 000	X	X
Pelletsanlegg ...	10 000	0	4 500	0	0	12 500	12 500	0	0	X	X
Anlegg til vannbåren varme	0	X	0	0	0	0	25 000	0	0	X	X
Utskifting av vinduer	0	0	5 000	5 000	0	10 000	0	0	0	X	0
Etterisolering ...	0	X	5 000	0	0	10 000	0	0	0	X	0
Skifting av ytterdør	0	0	0	0	0	10 000	0	0	0	X	0
Sentralt styrings- system	4 000	2 000	5 000	0	0	0	0	0	0	X	X
Fjerning av nedgravd oljetank	0	10 000 ^{f)}	0	0	10 000	0	0	0	0	X	X
Solvarme	10 000	X	0	0	0	25 000	0	0	0	X	X
Varmegjenvinner i boligventilasjon	0	5 000	0	0	0	0	0	0	0	X	X
Overgang til fjernvarme	0	7500/ 15000 ^{g)}	0	0	0	0	0	0	0	X	X
Maksimalt støttebeløp	20 %	20 % ^{h)}	20 % ⁱ⁾	25 %	n/a	25 %	40 %	n/a	n/a	50 %	n/a

a) Sirdal kommune tilbyr ikke tilskudd, men isteden tilbyr de rentefritt lån på 30 000 til varmpumper.

b) Gir maksimalt 20 000 i støtte eller 50 %, ikke spesielle teknologier, men investeringskostnaden må være minst 20 000 kr.

c) De fleste typer enøk-tiltak så lenge det har en dokumentert god effekt på miljøet.

d) 3000 kr innenfor Ringvei 3, 1500 kr utenfor Ringvei 3.

e) Uten vannvarming 6000, med vannvarming 9000.

f) Fjerning av oljefyr/olje tank må gjennomføres sammen med tiltak om overgang til varmpumpe, biokjele, solvarme eller fjernvarme.

g) Fjernvarme i nytt bygg eller som erstatter elektrisk varme 7 500 kr pr sak. Fjernvarme som erstatter oljekjel 15 000 kr pr enhet.

h) 50 % for overgang fra oljekjel til varmpumpe, biokjele, fjernvarme og alle solvarmetiltak. For fjerning av oljetank, vedovn, pelletsovn og fjernvarme i nybygg eller som erstatter elektrisitet får ikke tilskuddet overstige kostnaden for tiltaket.

i) Pelletsovner 30 %.

Søknadsprosessen er lik for alle tilskuddsordningene, og man må søke om tilsagn før man gjennomfører tiltaket. Når man har fått et tilsagnsbrev med bevilgning av støtte til et tiltak har man en viss tid på seg til å gjennomføre tiltaket og sende inn relevant dokumentasjon til administrasjonen av tilskuddsordningen. Utbetaling av tilskudd skjer når tiltaket er gjennomført og all dokumentasjon er på plass. En del av ordningene har en fastsatt tidsramme for når tiltaket må bli gjennomført fra tilsagnet ble gitt (se tabell 4.3). Det er før utbetaling at eventuell sjekk fra Enova med kommunene skjer.

Tabell 4.3. Tidsramme for benyttning av tilsagn

	Tid innen tilsagnet må benyttes fra tilsagnsdato
Enova	Sentralt styringssystem: 4 måneder Solfanger: 8 måneder Varmepumper: 15 måneder Pelletskamin: 4 måneder Pelletskjele: 15 måneder
Oslo	Hvis tilskuddet er under 10 000 kroner: 12 måneder Hvis tilskuddet er over 10 000 kroner: 24 måneder
Hornindal	4 måneder for alle tiltak
Re	Tiltak må være avsluttet innen 12 måneder etter mottak av tilsagnsbrev. Alle dokumenter må være sendt inn innen 13 måneder.

Tabell 4.4 viser en historisk oversikt over tilskuddsordninger i Norge i perioden 1997-2011. Det har som tidligere nevnt i visse tilfeller vært vanskelig å få historisk informasjon. Oversikten baserer seg på samtaler med og minnet til de ansvarlige for tilskuddsordningene i de ulike kommunene.

Tabell 4.4. Aktive tilskuddsordninger 1997-2011

	1997-2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Enova		x			x	x	x	x	x	x
Bergen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bykle							x	x	x	
Elverum							x	x	x	x
Hemsedal								x	x	x
Hol				x	x	x	x	x	x	x
Hornindal							x	x	x	x
Re							x	x	x	x
Sirdal								x	x	x
Vinje							x	x	x	x
Ål				x	x	x	x	x	x	x
Oslo	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

4.2. Bergen kommune

Bergen kommune har i 2012 ingen tilskuddsordning rettet mot energisparing i husholdninger. Frem til 2011 hadde Bergen vrakpant for gamle vedovner og oljefyrer og fjerning av oljetank. Statistisk sentralbyrå har beregnet at mer enn 60 prosent av svevestøvutslippene i Bergen stammet fra vedfyring i 2001. I følge Bergen kommune ble det utbetalt tilskudd til utskifting av 3000 ildsteder i perioden 1999-2007. Tabell 4.5 viser bevilgninger og utbetalte tilskudd til oljefyrt ildsted, rentbrennende vedovner og fjerning av nedgravde oljetanker i 2011.

Tabell 4.5. Bevilgninger og utbetalte tilskudd Bergen kommune, 2011

	Bevilgning, kr per tiltak	Antall tilsagn	Antall installasjoner	Utbetalt kr totalt
Oljefyrt ildsted	5 000	204	171	855 000
Nedgravd oljetank	10 000	74	60	600 000
Rentbrennende vedovner	5 000	n/a	n/a	n/a

Kilde: Luftkvalitet i Bergen 2007, Bergen kommune, Helsevernetaten, Statens vegvesen, 2008

Mailkorrespondanse, mars 2012, Bergen kommune, Byrådsavdeling for Byutvikling, klima og miljø, Elisabeth Sørheim

4.3. Bykle kommune

Bykle kommune hadde en tilskuddsordning for enøk-tiltak fra 2008 til 2010. Ordningen ga innbyggerne i kommunen mulighet for å søke tilskudd til montering av varmpumper og rentbrennende vedovner. Totalt ble det utbetalt 2 530 000 kroner i tilskudd i løpet av de tre årene ordningen var aktiv. Maksimalt støttebeløp var 10 000 kroner for varmpumper. Luft-luft varmpumper ble sløffet fra ordningen i 2010. Innbyggerne i Bykle kommune kunne også søke om støtte for vedovner, med et støttebeløp på 7500 kroner, men en søker kunne få støtte til kun ett tiltak.

Kilde: Mailkorrespondanse mai 2012, Fagleiar Bygg, Knut Arne Midtveit, Bykle kommune.

4.4. Elverum kommune

I 2008 avsatte Elverum kommune 1 500 000 kroner til et lokalt klimafond. Formålet med fondet var å stimulere til en omlegging fra forurensende energibruk til ren energi som gir maksimal klimaeffekt. Fondet forutsettes benyttet til å stimulere og forsere omlegging fra fossilt brensel til biobrensel i boliger i Elverum kommune. Det kunne søkes om støtte til kjøp og installasjon av rentbrennende ildsted fyrt med ved, trepellets eller trebriketter og installasjon av varmepumpe. Fra 2008 til 2011 hadde fondet følgende prioriteringer:

1. Overgang fra fossilt brensel til biobrensel/ varmepumpe (omlegging støttes med 20 % av kostnadsoverslag, maksimalt tildeles 10 000 kroner).
2. Overgang fra elektrisk kraft til biobrensel/ varmepumpe (omlegging støttes med 20 % av kostnadsoverslag, maksimalt tildeles 5 000 kroner).
3. Oppgradering av gammelt ildsted til rentbrennende ildsted (tilskudd gis til utskifting av gammelt ildsted til rentbrennende ildsted med 3 000 kroner).

I mai 2011 ble det utlyst nye kriterier for gjenstående kapital av klimafondet, som da var 1 234 330 kroner. Man omformulerte formålet med klimafondet til; fondet skal bidra til energiøkonomisering og omlegging til mer miljøvennlig energibruk og reduserte utslipp av klimagasser fra boliger og borettslag som er mindre 1000 m². Utredning av enøktiltak og utfasing av gamle vedovner skal prioriteres. Tilskuddssatsen er fortsatt den samme for utskifting av gammelt ildsted til rentbrennende ildsted (3000 kroner per husstand). Nytt fra 2011 er utredningsstøtte til ENØK-tiltak i privatboliger og borettslag under 1000 m². En utredning fra godkjent leverandør støttes med inntil 50 % av kostnaden, men maks 10 000 kroner.¹⁰ Bygg i energiklasse D, E og F prioriteres foran C og G.

Grunnet de nye prioriteringene fikk alle som søkte om tilskudd til vedovn tilsagn om tilskudd. Grunnet mange søknader og en ny maksimal grense for totalt støttebeløp på 100 000 kroner per år, ble det tildelt 1264 kroner per søker istedenfor 3000. Tabell 4.6 viser antall utbetalte tilskudd og beløp i perioden 2008-2011.

Tabell 4.6. Antall utbetalte tilskudd per teknologi og totalsum Elverum kommune, 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
Rentbrennende ildsted	3	5	4	48
Varmepumpe luft/luft	35	14	1	0
Varmepumpe øvrig	9	3	7	0
Totalt antall utbetalte tilskudd ...	47	22	12	48
Total sum utbetalt i kroner	281 000	117 651	81 580	73 288

Kilde: Mailkorrespondanse mai 2012, Miljøkoordinator, Karin Elise Nilssen, Elverum kommune

4.5. Hemsedal kommune

Tilskuddsordningen i Hemsedal ble opprettet i 2009, med første søknadsfrist den 1. oktober samme år. Siden da har Hemsedal kommune hatt to søknadsrunder hvert år; en i april og en i oktober. Søknadsfristen annonseres i kommuneposten hvert år. Tilskudd blir utbetalt fra Hemsedal kommunes ENØK-fond som er en del av Hemsedal kommunes miljø- og energipolitikk. Privatpersoner med eiendom brukt til bostedformål, organisasjoner og virksomheter lokalisert i Hemsedal kommune kan søke om tilskudd. Tabell 4.7 gir en oversikt over søknader og totalt utbetalte tilskudd siden starten i 2009.

¹⁰ Både i ordningen fra 2008 og fra 2011 kan rådmannen selv ta beslutning i tilskuddssaker for inntil 15 000 kroner per sak, innenfor en ramme på 100 000 kroner.

Tabell 4.7. Antall tilskudd per tiltak og utbetalt totalsum Hemsedal, 2009-2012

Tiltak	Søknadsfrist					
	1.10.2009	11.4.2010	16.11.2010	10.5.2011	1.10.2011	1.4.2012
L/L Varmepumpe	13	9	16	13	10	8
Etterisolering av gamle hus	3	2	2	3	5	2
V/V Varmepumpe	0	0	1	1	3	4
Vedovn	4	3	5	4	7	3
Utskifting av vindu	3	2	4	3	10	7
Informasjon	1	0	0	1	0	0
Utskifting av dør	0	0	0	0	0	2
Antall søknader	24	16	27	26	38	29
Totalt utbetalt	117 635	79 995	148 275	139 635	163 934	254 420

Kilde: Mailkorrespondanse april 2012, Saksbehandler Unni Bratland, Hemsedal kommune

Mailkorrespondanse april 2012, Bjørg Røynås, Økonomiavdelingen, Hemsedal kommune

Tabell 4.8 viser øremerkede midler til ENØK-tiltak i perioden 2009-2012 i Hemsedal kommune.

Tabell 4.8. Øremerkede midler til ENØK-tiltak Hemsedal, 2009-2012

År	Øremerkede midler til ENØK-tiltak
2009	750 000
2010	750 000
2011	500 000
2012	500 000

Tilskuddsordningen ble revidert i 2012 og støttesatser fra 2012 er vist i tabell 4.1. Tilskudd fra Hemsedal kommunes Enøk-fond kan ikke kombineres med tilskudd fra Enova. To ganger i året får Hemsedal kommune forespørsel fra Enova angående utbetalte tilskudd i Hemsedal, slik at det ikke blir utbetalt dobbelt støtte.

4.6. Hol kommune

Hol kommunes tilskuddsordning startet i 2004/2005. Øremerkede midler til ordningen har vært 600 000 kroner per år, og det har som regel alltid blitt brukt opp. Ordningen retter seg mot privatpersoner med eiendom brukt til boligformål i Hol kommune men også til organisasjoner og bedrifter. Et tiltak kan få maks 20 % av investeringskostnaden i støtte, og for øvrig gjelder beløp som vist i tabell 4.1

I april 2009 ble maksimalt støttebeløp for varmpumper og pelletsfyr hevet, fra 25 000 og 10 500 til 35 000 og 17 500 kroner. Det føres ingen statistikk på hvilke tiltak som har fått støtte, men i 2011 var det ca 120 søknader og alle ble innvilget. De mest populære tiltakene var varmpumper (spesielt luft/luft-pumper) og vedovner. Hol kommune kontrollerer med Enova slik at det ikke blir dobbelte utbetalinger, men da Hol kommune for visse tiltak har et høyere støttebeløp, kan en som søker få utbetalt resterende beløp av kommunen i tillegg til tilskuddet fra Enova.

Kilde: Telefonsamtale mai 2012, Kjell Mykkeltvedt, Samfunnsutviklingsavdelingen, Hol kommune

4.7. Hornindal kommune

Hornindal har hatt mangel på utleieboliger og flere av de som har klart å skaffe seg et bosted har flyttet kort etter, grunnet at boligen er for kald og i for dårlig stand. Det er derfor mange hus som står tomme. For å imøtekomme nye bygdefolk og de som etter hvert trenger større plass å bo, tilbyr Hornindal støtte for å oppmuntre nye investeringer i konkrete enøk-tiltak siden 2008.

Krav som stilles til søkere er at utleieobjektet skal ha minst tre soverom og være romslig nok til en familie på minst fire personer og være i stand til å leies ut både om vinteren og sommeren. Huseier må selv betale en minst like stor sum som kommunen (maksimalt støttebeløp 50 %) og det totale investeringsbeløpet må være minst 20 000 kroner. Hittil har Hol kommune gitt støtte til 5 hus. Ordningen er ikke slettet fra budsjettet, men det er ikke satt av mer penger til å videreføre ordningen.

Kilde: Mailkorrespondanse mai 2012, Landbruks- og næringsrådgiver Jan Endre Nesdal, Hornindal kommune

4.8. Re kommune

Tilskuddsordningen startet i 2008. Det er mulig å få støtte til de fleste typer enøktiltak så lenge det har en dokumentert god effekt på miljøet. Det mest populære tiltaket siden 2008 har vært varmepumper. I juni 2011 endret Re kommune sitt regelverk, noe som har minsket antallet søknader til varmepumper da luft til luft varmepumper ikke lenger er berettiget støtte. Isolering og anlegg til vannbåren varme tilhører også tiltak som ikke er berettiget støtte.

Prioriterte tiltak siden 2011 er sanering av oljetanker, oljekjeler og parafinovner. Videre har Re kommune differensiert støttebeløp mellom bytte av energikilde fra olje til fornybar energi og bytte av energikilde fra elektrisk strøm til ny fornybar energi (støttebeløpet er 30 000, respektive 15 000 kroner). I begrepet fornybar energi inngår også luft-vann og vann-vann varmepumper. Videre gis det støtte med 10 000 kroner til utskifting fra strømkrevende lysarmatur til energigjerrig lys. I 2008 var støttebeløpet 20 % av investeringskostnaden.

Motivasjonen bak det nye regelverket var blant annet å forhindre overlapp mellom den kommunale tilskuddsordningen og Enovas støtteordninger. Re kommunes tilskuddsordning er nå rettet mot privatpersoner som leier ut boligen (disse kan ikke få støtte fra Enova) og næringsdrivende.

Kilde: Telefonsamtale mai 2012, Virksomhetsleder Teknikk og næring, Arne Johnsen, Re kommune

4.9. Sirdal kommune

Sirdal kommune har hatt en låneordning for varmepumper siden 2009. Ordningen tilbyr innbyggere i Sirdal kommune rentefritt lån til varmepumper med et maksbeløp på 30 000 kr per husstand. Tabell 4.9 viser totalt utbetalt beløp og antall tiltak i perioden 2009 – 2011.

Tabell 4.9. Varmepumpeordningen i Sirdal kommune, totalt utbetalt beløp og antall tiltak 2009-2011

	2009	2010	2011
Utbetalt beløp	221 849	168 950	759 690
Antall tiltak	11	8	36

Kilde: Mailkorrespondanse mai 2012, Økonomisjef Arne Eiken, Sirdal kommune

De fleste av tiltakene som er blitt gjort er luft-luft varmepumper, og dette tiltaket er ikke støttet av Enova. Hvis en husholdning har fått tilskudd fra Enova til en luft-vann eller vann-vann varmepumpe så kan husholdningen også få lån fra Sirdal kommune.

4.10. Vinje kommune

Vinje startet en egen kommunal tilskuddsordning i 2008, og tabell 4.10 viser øremerkede midler til enøkttilskudd. Det mest populære tiltaket har vært luft-luft varmepumper, samt vannbåren varme og vedovner, der antallet søknader til vedovner har økt de seneste årene.

I 2010 endret Vinje kommune reglene slik at en husholdning må ha gjennomført og betalt tiltaket innen det kan søkes om tilskudd. Maksimalt støttebeløp er 40 % av investeringsbeløpet. Tilskuddsordningen er rettet mot private husstander, kommunale bygg og næringsdrivende/landbruk. Tabell 4.2 viser hvilke tiltak som får støtte og respektive støttebeløp.

Tabell 4.10. Øremerkede midler til Enøk-tilskudd Vinje, kr, 2008-2011

År	Øremerkede midler til Enøk-tilskudd
2008	500 000
2009	500 000
2010	500 000
2011	500 000

Kilde: Mailkorrespondanse april 2012, Sigrid V. Lid, Tenestetorget, Vinje kommune

4.11. Ål kommune

Ål kommune vedtok i kommunestyremøte den 16. juni 2005 å opprette et energi-tiltaksfond. Fondet skal gå til å støtte tiltak hos forbrukere som reduserer bruken av elektrisk energi i kommunen, men ikke til større kommunale bygg. I tillegg skal fondet fremme bruk av lokale, fornybare råstoff. Det ble bevilget 1 000 000 kroner til fondet.

Framtidig avsetning til fondet skal komme fra overskudd fra Ål Kraftverk KF. Privatpersoner med eiendom brukt som fast bosted, organisasjoner og bedrifter lokalisert i Ål kommune kan søke. Det gis tilskudd på 20 % av investeringsbeløpet for et tiltak med unntak for pelletsovn og pelletstank som kan få opp til 30 % av investeringsbeløpet i tilskudd. Maksimale tilskuddsbeløp vises i tabell 4.2. Tilskuddsbeløpet betales ut etter at tiltaket har blitt utført. De mest populære tiltakene har vært luft-luft varmepumper, rentbrennende vedovner og skifting av vindu. Tabell 4.11 viser totalt utbetalt beløp per teknologi i perioden 2005 til 2011.

Tabell 4.11. Utbetalt tilskudd totalt i kroner per teknologi, 2005-2011

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Luft-luft varmepumpe	222 383	190 673	202 190	220 917	257 370	125 465	35 341
Luft-vann varmepumpe	28 000	0	68 000	25 000	25 000	31 000	0
Vann-vann varmepumpe	83 567	203 824	49 000	0	125 000	0	75 000
Rull n' ut	18 613	0	0	0	0	0	0
Sentralt styringssystem	5 000	0	0	0	0	0	0
Vedovn	104 929	99 864	51 662	18 694	78 634	54 734	0
Skifte vindu	60 000	80 450	80 500	36 000	0	0	0
Pellets-kamin	0	12 000	9 333	32 950	21 706	57 030	9 000
Informasjon	0	20 000	0	0	0	0	0
Vedkjele	0	0	18 000	0	0	0	0
Rentbrennende ovn	0	0	0	58 922	16 942	25 244	44 938
Solvarme	0	0	30 000	0	0	0	0
Pelletsfyrt sentralvarme	0	0	0	0	24 400	20 000	0
Flisfyrringsanlegg	0	0	0	0	0	40 000	0
Vedfyrt sentralfyring	0	0	0	0	0	14 000	0
Sirkulasjon av varmluft	0	0	0	0	0	3 000	0
Pelletsfyrringsanlegg, vassboren	0	0	0	0	0	0	48 000
Varmegjenvinning							
kjølemaskiner	0	0	0	0	0	0	18 000
Totalt	522 492	606 811	508 685	392 484	549 052	538 074	230 279

Kilde: Mailkorrespondanse april 2012, Geir Tretterud, Ål Kraft, Ål kommune

Ut fra samtaler med husholdninger som har fått støtte gjennom den kommunale tilskuddsordningen mener Ål kommune at vedforbruket har blitt redusert, at innetemperaturen og komforten har gått opp og at elektrisitetsforbruket (temperaturkorrigert) er uendret. De som bruker mye elektrisitet i utgangspunktet er også de husstandene som får den største nedgangen i forbruket.

Motivasjonen bak tilskuddsordningen i Ål kommune, var at det skulle fungere som et tilleggsinsentiv til den nasjonale ordningen fra Enova. Enova kontrollerer med Ål kommune når de får inn en søknad fra innbyggere i Ål kommune, slik at søkeren ikke får støtte fra begge. Det finnes ingen kontroll i motsatt retning.

Kommunene i Hallingdal har kontakt gjennom arbeidet med energiutredningene til nettselskapene, i tillegg har disse kommunene gått sammen med kommunene i Valdres om å lage en felles energi- og klimaplan for hele regionen.

5. Oslo kommune

Enøk ble offisielt omtalt for første gang den 6. mai 1980 av Oslo bystyre gjennom handlingsprogrammet for energiøkonomisering. Enøk var ment å bli en aktiv del av energipolitikken i kommunen. I forslaget til budsjett for 1981 ble det avsatt 10 millioner kroner til enøk-tiltak i kommunale bygg og anlegg. For langtidsbudsjettet ble beløpet 15 millioner kroner hvert år.

Oslo Lysverkers Enøk-fond ble opprettet i 1982 med motivasjonen at energiforbruket i år 2000 skulle være 1500 GWh/år lavere enn det ville ha vært uten enøk-satsingen. Det er uklart når fondet begynte å gi bevilgninger til husholdninger, men i 1988 ble i hvert fall fondet omtalt å gjelde husholdninger utover kommunale bygg. I 1993 ble det gitt 74 millioner i bidrag og 46 millioner i lånetilsagn. Det er antatt at størstedelen var til kommunale bygg og anlegg.

5.1. Enøkbedriften/Enøketaten

Enøkbedriften ble opprettet 24. november 1997 med ansvar for kommunens enøkfond. I denne sammenheng ble også satsene for tilskudd i gjennomsnitt doblet sammenlignet med tidligere. Enøkfondets midler skal brukes til å stimulere tiltak som gir redusert eller mer effektiv energibruk og eventuelt tilleggseffekt for miljøet i form av bedre luftkvalitet inne og ute. Fra 1. januar 2004 ble bedriften omdannet til en kommunal etat med navnet Enøketaten. Hovedoperatøren av klima- og energifondet er selskapet Reinertsen, som utfører saksbehandling, analyser, rådgivning og informasjonstiltak for kommunen.

Tiltak som støttes er:

- Enøk-analyser
- Enøk-investeringer i bygninger og driftsanlegg
- Forskning og pilotprosjekter
- Informasjon
- Opplæring av nøkkelpersonell

I 2007 ble det startet en prioritering av tiltak som gir reduserte utslipp av klimagasser. Bystyret økte fondet med 50 mill kroner i juni med sikte på styrking av tiltak som gir redusert utslipp av CO₂. Byrådet har foreslått for bystyret at Enøkfondet omdøpes til Klima- og energifondet og med en vedtektsfestet prioritering av klimatiltak.

Tabell 5.1. Enøktilskudd og Enøkfondet, mill. kroner, 1982-2010

År	Enøktilskudd Mill. kr	Enøkfondet Mill. kr
1982	10,6	53
1983	33,1	63
1984	11	124
1985	27,9	175
1986	19,5	234
1987	24	245
1988	22,2	290
1989	23,5	342
1990	19,6	460
1991	25,9	531
1992	46,8	591
1993	29	616
1994	22,5	635
1995	19,7	645
1996	33	669
1997	18,7	664
1998	26,5	660
1999	32,4	654
2000	35,6	640
2001	33,8	637
2002	36,9	625
2003	36,1	595
2004	31,8	575
2005	30	545
2006	25,7	526
2007	19,3	569
2008	22,8	588
2009	n/a	576
2010	32,5	543
2011	32,6	n/a

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003
Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010
Oslo kommune, Bymiljøetatens årsberetning 2011

5.2. Støtteordningen

Tabell 5.2 viser antall søknader fra 1996 til 2011. Det ble utbetalt tilskudd også før 1996 men enøkfondet var da administrert av Oslo Energi og det finnes ikke dokumentert antall søknader. Fra 2005 finnes også antall utbetalte tilskudd.

Tabell 5.2. Antall søknader og utbetalte tilskudd 1996-2011

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kommunale																
bygg	27	56	45	39	38	25	30	22	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	15	n/a	n/a
Statlige bygg	3	5	4	6	18	16	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Private boliger																
småhus	136	315	263	217	218	273	533	1 015	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	2 149	n/a	n/a
Private boliger andre																
andre	168	185	104	104	82	78	102	209	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	108	n/a	n/a
Private yrkesbygg																
yrkesbygg	41	51	46	48	43	37	22	34	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	51	n/a	n/a
Totalt	375	612	462	414	399	429	688	1 280	1 654	1 804	1 875	1 831	2 372	2 323	3 219	3 448
Antall utbetalte tilskudd																
										1 824	1 651	1 511	1 890	1 939	2 447	

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003
Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010
Oslo kommune, Bymiljøetaten årsberetning 2011

Tabell 5.3 viser fordelingen av tilsagn mellom ulike teknologier i prosent i perioden 1997-2010. For 2011 vet vi kun at av 3 448 søknader var det 328 som søkte om støtte til utskifting av oljefyr til fornybar energi.

Tabell 5.3. Fordeling av tilsagn til boliger pr teknologi, prosent, 1997-2010

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005-2007	2008	2009	2010
Bygningsmessig		39	41	28	27	0	0	0	n/a	0	0	0
Skifting av vindu		22	32	27	15	15	23	8	5	0	0	0
Varmeanlegg		9	9	17	32	24	7	15	6	3	3	5
Varmepumpe		18	9	13	11	36	23	13	25	9	6	7
L/L-varmepumpe		0	0	0	0	0	2	1	n/a	6	0	8
Luft-behandling		4	4	1	3	1	4	15	21	18	7	14
Annet		8	4	12	11	0	0	6	5	2	1	2
EOS		0	0	1	0	2	0	0	n/a	0	0	0
El. varmeanlegg		0	0	1	1	1	3	3	n/a	2	1	2
Isolering		0	0	0	0	20	26	9	6	6	16	11
Nye fornybare energikilder og fjernvarme												
og fjernvarme		0	0	0	0	1	5	8	7	0	0	0
Vannbåren distribusjon		0	0	0	0	0	4	0	0	0	3	5
Overgang til fjernvarme		0	0	0	0	0	2	10	7	7	1	2
Sanitæranlegg		0	0	0	0	0	1	2	2	1	0	0
Energioppfølging		0	0	0	0	0	0	8	9	10	2	4
Vedovn		0	0	0	0	0	0	1	2	2	5	6
Pelletsovn		0	0	0	0	0	0	0	1	n/a	0	0
Overgang olje-VP		0	0	0	0	0	0	0	n/a	8	13	14
Overgang olje-FJP		0	0	0	0	0	0	0	n/a	34	25	13
Overgang olje-BIO		0	0	0	0	0	0	0	n/a	0	6	1
Fjerne oljefyr		0	0	0	0	0	0	0	n/a	0	9	7

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003
Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010

Tabell 5.4 viser Oslo kommunes beregning av energibesparelse per år som en konsekvens av enøktiltak støttet av kommunens energi- og klimafond.

Tabell 5.4. Oppnådd energibesparelse, GWh, 1997-2011

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Private boliger	16,5	20,0	14,0	18,0	18,0	18,0	16,4	20,7	20,9	10,0	13,2	16,7	n/a	n/a
Private yrkesbygg	16,5	26,5	14,1	19,0	20,0	20,0	19,5	18,2	15,6	20,6	5,1	13,7	n/a	n/a
Statlige bygg	1,5	6,7	3,2	5,0	5,0	7,0	1,9	6,8	7,4	0,0	0,0	0,0	n/a	n/a
Kommunale bygg	9,7	3,8	10,8	7,5	98,0	8,0	13,0	6,5	25,1	37,9	26,4	20,0	n/a	n/a
Sum	44,0	57,0	42,1	49,5	141,0	53,0	50,8	52,2	69,0	68,5	44,7	50,4	40,8	65,8

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003
Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010

Tabell 5.5 viser reduserte utslipp av CO₂ og svevestøv per år beregnet av Oslo kommune i perioden 2007-2011 som en konsekvens av Enøktiltak som har fått støtte av kommunens energi- og klimafond.

Tabell 5.5. Redusert CO₂-utslipp og svevestøv 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Redusert CO₂-utslipp, tonn ekv.	15 501	17 541	11 391	12 379	19 673
Redusert svevestøv, tonn ..	3,8	5,2	4,4	5,4	n/a

Kilde: Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2007-2010

Oslo kommune, Bymiløetatens årsberetning 2011

Siden 2005 har Oslo kommune rapportert kostnadene knyttet til utbetalte tilskudd i form av energisparekostnad og tilgangskostnad. Energisparekostnaden omfatter de tiltak som får støtte basert på at de først og fremst leder til redusert energibruk, så som isolering mot tap av varme. Her er også svevstøvsreducerende tiltak tatt med slik som rentbrennende vedovner (se tabell 5.6). Tilgangskostnaden er de tiltak som i første hånd hjelper nye teknologier inn på markedet, slik som varmpumper og solceller til oppvarming, men disse har også en beregnet energisparekostnad (se tabell 5.7).

Tabell 5.6. Energisparekostnaden, 2005-2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Energioppfølging	Antall tiltak	81	27	33	34	24	44
	Tilskudd ^{a)}	1 305 656	120 869	300 489	362 698	128 248	642 755
	Besparelse ^{b)}	7 023 986	1 879 008	1 883 551	4 106 233	871 290	2 569 042
	Energisparekostnad ^{c)}	0,19	0,06	0,16	0,09	0,15	0,25
	Investeringskostnad ^{d)}	7 108 171	660 738	1 771 405	3 690 504	655 030	4 182 964
Isolering	Reduksjon i CO ₂ ^{e)}	n/a	n/a	655	1 429	303	844
	Antall tiltak	207	143	171	158	157	255
	Tilskudd	5 162 392	2 897 714	4 027 720	2 786 278	2 035 254	3 581 939
	Besparelse	5 681 752	1 801 416	2 507 385	2 175 135	1 762 056	3 742 065
	Energisparekostnad	0,91	1,61	1,61	1,28	1,16	0,96
Vinduer og dører	Investeringskostnad	167 228 207	84 194 318	111 011 770	75 378 586	48 173 609	126 337 476
	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	873	757	613	1 302
	Antall tiltak	65	25	0	0	0	0
	Tilskudd	2 757 903	599 094	0	0	0	0
	Besparelse	2 495 715	537 930	0	0	0	0
Sanitæranlegg	Energisparekostnad	1,11	1,11	0	0	0	0
	Investeringskostnad	60 418 612	12 289 840	0	0	0	0
	Antall tiltak	38	17	7	10	12	8
	Tilskudd	235 906	33 650	29 713	20 240	38 187	19 708
	Besparelse	1 371 466	94 998	151 840	142 630	80 236	102 896
Varmeanlegg	Energisparekostnad	0,17	0,35	0,2	0,14	0,48	---
	Investeringskostnad	3 468 956	806 885	787 470	528 117	1 159 174	1 316 828
	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	53	50	28	36
	Antall tiltak	84	50	39	60	44	57
	Tilskudd	2 137 600	1 358 160	1 128 928	1 711 299	229 243	270 320
Vedovn	Besparelse	3 343 352	1 311 852	1 832 957	3 590 659	454 868	511 431
	Energisparekostnad	0,64	1,04	0,62	0,48	0,5	0,53
	Investeringskostnad	12 981 782	8 403 025	11 718 458	22 963 287	1 902 874	2 916 304
	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	638	1 250	158	178
	Antall tiltak	973	758	470	645	555	671
Vannbåren distribusjon	Tilskudd	2 908 500	1 930 497	943 500	1 548 000	1 351 500	1 663 000
	Besparelse	1 509 699	1 139 553	696 636	962 100	770 985	940 405
	Energisparekostnad	1,93	1,69	1,36	1,61	1,75	1,77
	Investeringskostnad	15 522 335	12 442 216	8 728 765	12 534 009	11 896 681	14 729 409
	Svevestøvreduksjon ^{f)}	7 784	6 064	3 760		4 440	5 368
Luftbehandlingsanlegg	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	242	335	268	327
	Antall tiltak	49	53	58	52	52	74
	Tilskudd	2 337 077	1 997 189	1 216 266	844 885	497 782	1 237 880
	Besparelse	154 210	n/a	n/a	---		982 086
	Energisparekostnad	15,16	n/a	n/a	---		
Elektriske anlegg	Investeringskostnad	19 962 548	21 453 876	13 495 867	11 695 470	677 141	17 718 763
	Antall tiltak	67	52	32	38	21	39
	Tilskudd	3 626 595	1 553 855	1 029 844	2 540 585	676 761	1 744 400
	Besparelse	11 217 683	5 207 738	2 632 493	7 415 954	1 610 382	4 679 938
	Energisparekostnad	0,32	0,30	0,39	0,34	0,42	0,37
Annet	Investeringskostnad	54 126 978	35 908 953	11 986 868	107 765 441	4 637 053	14 213 326
	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	916	2 581	560	1 629
	Antall tiltak	56	22	28	39	23	33
	Tilskudd	921 621	375 627	292 061	1 498 574	194 783	308 956
	Besparelse	1 597 922	548 784	423 223	4 166 815	1 265 550	607 139
Totalt	Energisparekostnad	0,58	0,68	0,69	0,36	0,15	0,46
	Investeringskostnad	20 978 250	6 719 377	3 364 340	65 743 772	2 292 035	6 140 299
	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	147	1 450	440	233
	Antall tiltak	27	21	18	23	10	11
	Tilskudd	612 834	1 556 318	647 650	926 862	364 167	558 236
Energisparekostnaden	Besparelse	1 945 869	3 492 489	1 254 971	2 459 758	1 563 890	624 566
	Energisparekostnad	0,31	0,45	0,52	0,38	0,23	0,89
	Investeringskostnad	6 771 996	10 958 149	7 142 972	9 674 155	3 716 854	7 324 547
	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	437	856	544	217
	Antall tiltak	1 647	1 168	856	1 059	898	1 192
Energisparekostnaden	Tilskudd	22 006 084	12 422 973	9 616 171	12 239 921	5 515 925	10 027 194
	Besparelse	36 341 654	16 013 768	11 382 456	25 019 284	8 379 257	14 822 568
	Energisparekostnad	0,61	0,78	0,84	0,49	0,66	0,68
	Investeringskostnad	368 567 841	193 836 933	170 007 915	309 973 341	81 207 451	194 879 916
	Svevestøyreduksjon	7 784	6 064	3 760		4 440	5 368
Energisparekostnaden	Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	3 961	8 707	2 916	4 816

a) Tilskudd i kroner

b) Energibesparelse i kWh per år

c) Energisparekostnad: energibesparelse oppnådd i kWh/år per krone investert

d) Investeringskostnad: Total investering i tiltaket

e) Reduksjon i CO₂-utslipp målt i tonn ekvivalenter som resultat av tiltaket

f) Svevestøvreduksjon i tonn

Kilde: Oslo kommune, Enøketatens årsberetning 2005-2010

Tabell 5.7. Tilgangskostnaden, fornybar energi, 2005-2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Varmepumper						
Antall tiltak	64	80	116	66	59	61
Tilskudd	6 776 653	10 582 415	7 276 720	4 734 929	2 084 530	2 123 233
Besparelse kWh/år	21 756 163	36 368 542	28 286 120	16 415 655	3 993 467	3 317 362
Energisparekostnad	0,31	0,29	0,26	0,29	0,52	0,64
Investeringskostnad	53 681 973	90 551 551	66 839 245	21 174 378	17 290 997	19 284 687
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	9 844	5 713	1 390	1 154
Overgang fra Olje til VP						
Antall tiltak	-	-	-	110	100	155
Tilskudd	-	-	-	2 643 328	2 964 807	4 957 894
Besparelse kWh/år	-	-	-	2 706 649	3 131 787	5 048 613
Energisparekostnad	-	-	-	0,98	0,95	0,98
Investeringskostnad	-	-	-	22 373 249	20 378 747	38 214 365
Reduksjon i CO ₂	-	-	-	942	1 090	1 757
L/L Varmepumper						
Antall tiltak	88	339	498	550	692	754
Tilskudd	260 526	1 166 969	1 618 978	11 758 520	2 191 248	2 411 767
Besparelse kWh/år	557 601	2 543 368	3 594 737	3 761 064	4 724 155	5 320 114
Energisparekostnad	0,74	0,46	0,45	0,47	0,46	0,45
Investeringskostnad	1 755 941	8 017 675	11 337 213	12 561 912	15 442 878	18 078 991
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	1 251	1 309	1 644	1 848
Pelletsovn						
Antall tiltak	14	52	37	17	16	18
Tilskudd	89 517	287 035	190 000	85 000	80 000	90 000
Besparelse kWh/år	113 000	383 392	269 868	119 349	123 500	146 624
Energisparekostnad	0,79	0,75	0,7	0,71	0,65	0,61
Investeringskostnad	438 617	1 451 533	922 970	453 654	426 627	628 151
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	94	42	43	51
Overgang til fjernvarme						
Antall tiltak	8	7	3	2	39	68
Tilskudd	742 083	1 191 156	560 120	60 000	3 267 107	5 596 388
Besparelse kWh/år	10 133 630	13 048 000	1 144 985	864 000	15 205 952	31 003 651
Energisparekostnad	0,07	0,09	0,49	0,07	0,21	0,18
Investeringskostnad	2 056 138	6 631 070	7 115 279	141 055	7 409 401	12 837 899
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	398	301	3 178	6 480
Fjernvarme						
Antall tiltak	-	-	-	5	6	10
Tilskudd	-	-	-	205 613	485 270	570 481
Besparelse kWh/år	-	-	-	1 298 877	5 006 189	3 226 597
Energisparekostnad	-	-	-	0,16	0,1	0,18
Investeringskostnad	-	-	-	1 028 063	1 363 914	12 837 899
Reduksjon i CO ₂	-	-	-	452	1 046	6 480
Bioenergianlegg						
Antall tiltak	2	4	1	3	-	5
Tilskudd	50 375	66 300	23 634	46 665	-	1 011 412
Besparelse kWh/år	80 000	102 000	36 360	68 000	-	933 758
Energisparekostnad	0,63	0,65	0,65	0,68	-	1,08
Investeringskostnad	211 764	576 533	164 025	284 875	-	6 031 829
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	13	24	-	195
Overgang fra olje til bio						
Antall tiltak	-	-	-	3	5	6
Tilskudd	-	-	-	171 438	269 892	1 180 825
Besparelse kWh/år	-	-	-	136 000	237 000	1 945 104
Energisparekostnad	-	-	-	635 417	1,14	0,64
Investeringskostnad	-	-	-	1,26	701 183	4 701 666
Reduksjon i CO ₂	-	-	-	47	82	407
Solenergianlegg						
Antall tiltak	1	1	0	1	1	2
Tilskudd	3 780	5 000	0	3 856	3 930	12 700
Besparelse kWh/år	3 780	4 200	0	11 000	3 930	9 450
Energisparekostnad	1,00	1,19	0	0,35	1,00	1,34
Investeringskostnad	60 278	61 716	0	43 600	63 900	95 398
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	0	4	1	2
Overgang fra olje til sol						
Antall tiltak	-	-	-	1	-	-
Tilskudd	-	-	-	4 755	-	-
Besparelse kWh/år	-	-	-	6 000	-	-
Energisparekostnad	-	-	-	0,79	-	-
Investeringskostnad	-	-	-	158 750	-	-
Reduksjon i CO ₂	-	-	-	2	-	-
Fjerne oljefyr/tank						
Antall tiltak	-	-	-	73	123	176
Tilskudd	-	-	-	744 762	1 804 448	2 527 270
Besparelse kWh/år	-	-	-	-	-	-
Energisparekostnad	-	-	-	-	-	-
Investeringskostnad	-	-	-	180 640	4 418 959	5 737 426
Reduksjon i CO ₂	-	-	-	-	-	-
Ny fornybar energi						
Antall tiltak	-	-	-	-	1	-
Tilskudd	-	-	-	-	1 000	-
Besparelse kWh/år	-	-	-	-	500	-
Energisparekostnad	-	-	-	-	2,00	-
Investeringskostnad	-	-	-	-	5 000	-
Reduksjon i CO ₂	-	-	-	-	0,2	-
Totalt; tilgangskostnaden Fornybar energi						
Antall tiltak	177	483	655	831	1 041	1 255
Tilskudd	7 922 934	13 298 875	9 669 452	10 458 860	13 152 282	20 481 920
Besparelse kWh/år	32 674 174	52 449 502	33 332 070	25 387 200	32 426 480	50 941 273
Energisparekostnad	0,24	0,25	0,29	0,41	0,41	0,4
Investeringskostnad	58 204 711	167 290 078	86 378 732	60 660 993	67 561 606	107 678 092
Reduksjon i CO ₂	n/a	n/a	11 600	8 835	8 475	12 568

Kilde: Oslo kommune, Enøketatens årsberetning 2005-2010

Tabell 5.8 viser store prosjekter som har fått tilskudd i perioden 2001-2007. Fra 2007 rapporteres ikke lenger store prosjekt som disse i Årsberetningen. Fra 2008 fokuseres det på Fremtidens byer som det store prosjektet. Det er et klimaprojekt der de største byene i Norge samarbeider sammen med staten for å skape moderne miljøvennlige byer.

Tabell 5.8. Tilskudd til store prosjekter i Oslo, mill. kroner, 2001-2007

	Prosjekt	Støtte
2001	Varmepumpe i nye Bjølsen studentby	6,0
	Diverse enøk-tiltak i Norsk Hydros adm. bygg i Bygdøy alle 2	2,2
	Varmepumpe Tåsen aldershjem i Bydel Sogn	1,9
	Varmepumpe i Olav Thons bygg i Gamle Rikshospitalet, boliger	1,7
	Varmepumpe i Furuset sameie, bolig og forretning	1,6
2002	Varmepumpe Nydalsveien 21 (Avantor)	5,5
	Vinduer Postgirobygget	4,9
	Isolasjon Sletteløkka boligsameie	2,7
	Isolasjon, ventilasjon Rødtvedt skole	1,7
2003	Isolasjon Svartjern borettslag	1,7
	Fjernvarmeproduksjon basert på kloakkvarme Skøyen	5,0
	Fjernvarme Johan Throne Holst Plass	2,0
	Diverse enøk-tiltak Romsås senter	2,0
	Diverse enøk-tiltak Vålerenga skole	1,2
2004	Diverse enøk-tiltak Boligsameie Bølerlia 6-30	1,0
	Fjernvarmeproduksjon basert på kloakkvarme Skøyen	5,0
	Diverse tiltak Uranienborghjemmet	1,2
	Diverse enøk-tiltak Risløkkveien 2	1,1
	Diverse enøk-tiltak Midtåsen	1,0
2005	Diverse enøk-tiltak Østmarka borettslag	0,9
	Varmepumpe Smart Club Smalvollveien	1,0
	Tilknytning til fjernvarme Freia AS, Johan Throne Holsts plass	1,0
	Tiltak på sporvekslere Oslo sporveier AS	1,0
	Diverse enøk-tiltak Brannfjell skole	0,75
2006	Diverse enøk-tiltak Dronningensgate 15	0,67
	Kloakkvarmepumpe Viken Fjernvarme	5,0
	Biobrenselanlegg Manglerud skole	1,89
	Diverse, styring, verksted Oslo Sporveier AS	1,47
	Isolasjon Lohøgda Borettslag	1,1
2007	Varmepumpe, luftporter, isolasjon Gunerius	1,03
	Isolasjon; St. Hansfjellet Borettslag	1,0
	Kloakkvarmepumpe; Viken Fjernvarme	4,0
	Erlends vei 1-29, 2-72 Lohøgda Borettslag	1,0
	Ekebergveien 111 Brannfjell Skole	0,64
Birger Olivers vei 34 Kastellet Skole	0,63	
Islandsgate 5 Vålerenga skole	0,6	

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003

Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010

Oslo kommune, Bymiljøetaten årsberetning 2011

Støttesatser

Som nevnt tidligere utregnes støttebeløpet for visse tiltak på en annen måte i Oslo kommunes tilskuddsordning enn i de fleste andre kommuner. For eksempel varierer støtten til luft-vann og vann-vann varmpumper basert på beregnet energibesparelse, se tabell 5.9. Mange tiltak har også differensierte støttebeløp mellom tiltak som erstatter elektrisitet og de som erstatter oljefyring. Oslo kommune satte i 2009 som mål å bli oljefritt innen 2020.

Tabell 5.9. Tiltak det er mulig å søke støtte for og satser Oslo kommune, kroner, 2011

Tiltak	Spesifikasjon	Støttebeløp
Vedovn	Innenfor Ringvei 3	3 000
	Utenfor Ringvei 3	1 500
Pelletsovn		5000
Luft-vann varmepumpe og Vann-vann varmepumpe	Varmepumpe i nytt bygg, eller som erstatter elektrisk varme	0,65 kr pr kWh besparelse
	Varmepumpe som erstatter oljekjel	1,00 kr pr kWh besparelse
Luft-luft varmepumpe		3000
Biokjele	Biokjele i nytt bygg, eller som erstatter elektrisk varme (Energileveranse fra biokjele må dokumenteres fortrinnsvis i pristilbud fra leverandør)	0,65 kr pr kWh leveranse
	Biokjele som erstatter oljekjele (Energileveranse fra biokjele må dokumenteres fortrinnsvis i pristilbud fra leverandør)	1,50 kr pr kWh leveranse
Vannbåren varme	Basert på fornybar energi (gulvvarme/radiatorer). Varmepumpe, solenergi, bioenergi eller fjernvarme må brukes som oppvarmingskilde	40 kr pr m ²
Isolering av yttertak mot kaldt loft	Med isolasjonsmatter	50 kr pr m ²
	Innblåsing for å fylle hulrom	30 kr pr m ²
Isolering av gulv mot grunn, kald kjeller eller lignende	Med isolasjonsmatter	45 kr pr m ²
	Innblåsing	30 kr pr m ²
	Randsone-isolering av gulv	30 kr pr løpemeter
Isolering av yttervegg	Isolasjonsmeter	45 kr pr m ²
	Innblåsing for å fylle hulrom	30 kr pr m ²
Sentralt styringssystem		2000
Fjerning av nedgravd oljetank	Fjerning av oljefyr/olje tank må gjennomføres sammen med tiltak om overgang til varmepumpe, biokjele, solvarme eller fjernvarme.	10 000
Solvarme	Solvarme i nytt bygg, eller som erstatter elektrisk varme (Energileveranse må dokumenteres fortrinnsvis i pristilbud fra leverandør)	1,00 kr pr kWh leveranse
	Solvarme som erstatter oljekjel	1,50 kr pr kWh leveranse
Varmegjenvinner i boligventilasjon		5000
Overgang til fjernvarme	Fjernvarme i nytt bygg eller som erstatter elektrisk varme	7 500 kr pr sak
	Fjernvarme som erstatter oljekjel	15 000 kr pr enhet.
Maksimalt støttebeløp	For overgang fra oljekjel til varmepumpe, biokjele, fjernvarme og alle solvarme tiltak	50 %.
	For fjerning av oljetank, vedovn, pelletsovn og fjernvarme i nybygg eller som erstatter elektrisitet	Tilskuddet får ikke overstige kostnaden for tiltaket
	For øvrige tiltak	20 %

Kilde: Oslo kommune, bymiljøetaten

5.3. Øvrige tilbud og informasjonsarbeid

Utover den ordinære tilskuddsordningen for elektrisitetssparing i husholdninger har Oslo kommune gjennomført en rekke kampanjer og tilbud rettet mot å redusere innbyggernes energiforbruk. Vi har her valgt å dele inn tiltakene på to områder for å få et mer oversiktlig bilde av Oslo kommunes arbeid. Tabell 5.10 viser en oversikt over dokumenterte tilbud og relatert informasjonsarbeid rettet mot husholdninger i regi av Oslo kommune i perioden 1996-2011.

Tabell 5.10. Tilbud og informasjonsarbeid rettet mot energiøkonomisering i husholdninger i Oslo kommune 1996-2011

Kampanje	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
TILBUD																
Gratis sparedusjer	X															
Gratis termometre og billige sparepærer		X														
Tilskudd og kampanjer for vedovner			X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tetteliskampanjen				X												
Tilskudd til styring av elektriske ovner					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tilskudd til wattmeter								X								
Fokus på redusert Oljefyring for tilskudd													X	X	X	X
Tilskudd for ladestasjoner for elbiler													X	X	X	X
Støtte til passivhus														X	X	X
INFORMASJON																
Enøksenteret			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Aviser			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Internettider					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Enøktelefon							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Deltakelse på Oslo Miljøfestival													X	X	X	X
Informasjonskampanjen Klimaløftet													X	X		
Informasjonskampanjen "Bli oljefri"															X	X
Temakvelder										X		X	X	X	X	X

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003

Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010

Oslo kommune, Bymiljøetaten årsberetning 2011

Tilbud

Hvert år har Oslo kommune gitt ett eller flere ekstra tilbud utover den ordinære støtteordningen. Flere av tilbudene har etter hvert blitt tatt inn som varige tilbud i støtteordningen, for eksempel tilskudd til vedovner og styring av elektriske ovner.

Sparedusj, termometre og sparepærer

Det første tilbudet som er dokumentert er fra 1996, da Oslo kommune ga alle innbyggere et tilbud om gratis sparedusjer. Året etter, i 1997, ga Oslo kommune tilbud om gratis termometre og redusert pris på sparepærer.

Vedovner

I 1998 arrangerte Oslo kommune sitt første tilbud om tilskudd til utskifting av vedovner. Tilbudet ble lansert sammen med en stor kampanje. Formålet med kampanjen var å stimulere innbyggere i kommunen til å skifte ut gamle vedovner til nye som oppfylte de nye kravene til utslipp og å informere om riktig fyringsmåte. Tilskuddet på 4000 kroner gjaldt kun for innbyggere som bodde innenfor Ringvei 2 og var begrenset til 1000 ovner. Kampanjen ble markedsført gjennom helsides avisannonser i flere aviser og mindre oppfølgingsannonser, utsendelse av 50 000 brosjyrer til postkassene i det spesifiserte området og diverse mediainnslag. Kampanjekostnadene utenom tilskuddene ble på totalt 700 000 kroner.

Det ble også en kampanje i 1999. Denne gang ble kampanjen markedsført med småannonser i aviser. Det geografiske området ble utvidet til å gjelde bydelene Sagene og Torshov i tillegg til bydelene innenfor Ringvei 2. I 2001 ble tilskudd til utskifting av vedovner innført som et varig tilbud og utvidet til å gjelde hele Oslo, i denne sammenheng ble støttebeløpet senket til 1500 kroner per ovn.

I 2004 økte Oslo kommune støttebeløpet fra 1500 til 3000 kroner. Selv om det ikke ble gjennomført noen kampanje eller markedsføring ble det utbetalt tre ganger så mange tilskudd. Interessen fortsatte å øke i 2005, det ble da utbetalt 1 569 tilskudd. Ca 60 % av de som benyttet tilskuddet bodde innenfor Ringvei 3.

Fra 2007 til 2012 gjelder tilbudet for hele Oslo, men man har differensierte satser innenfor og utenfor Ringvei 3. For innbyggere som bor utenfor Ringvei 3 er støttesatsen 1500 kroner, og for de som bor innenfor er satsen som tidligere 3000 kroner. Tabell 5.11 viser antall utbetalte tilskudd, geografisk område og støttebeløp i perioden 1998-2010.

Tabell 5.11. Tilbud for skifting av vedovner og utbetalte tilskudd i perioden 1998-2010

År	Antall utbetalte tilskudd	Geografisk område	Støttebeløp i kroner
1998	400	Innenfor Ringvei 2	4 000
1999	440	Innenfor Ringvei 2, Sagene, Torshov	4 000
2001	n/a	Hele Oslo	1 500
2002	n/a	Hele Oslo	1 500
2003	529	Hele Oslo	1 500
2004	1 431	Hele Oslo	3 000
2005	1 569	Hele Oslo	3 000
2006	892	Hele Oslo	3 000
2007	470	Hele Oslo	Innenfor Ring 3: 3000 Utenfor Ring 3: 1500
2008	645	Hele Oslo	Innenfor Ring 3: 3000 Utenfor Ring 3: 1500
2009	555	Hele Oslo	Innenfor Ring 3: 3000 Utenfor Ring 3: 1500
2010	671	Hele Oslo	Innenfor Ring 3: 3000 Utenfor Ring 3: 1500
2011	770	Hele Oslo	Innenfor Ring 3: 3000 Utenfor Ring 3: 1500

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003
Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010
Oslo kommune, Bymiljøetaten årsberetning 2011

Tettelister

Høsten 1999 ble det gjennomført en kampanje med tilbud om gratis tettelister til alle husstander i Oslo. Målet var å sette fokus på et enkelt og billig enøk-tiltak samt å øke interessen for enøk. Kampanjen ble gjennomført med småannonser i avisene spredt over hele høsten. Tettelistene ble utdelt hos de fleste byggvarebutikkene i Oslo ved innlevering av en kupong som var utdelt til alle husstandene i magasinet Svitsj. Resultatet var at det ble utdelt 19 000 pakker tettelister, noe som lå godt over målsettingen.

Styring av elektriske ovner

Høsten 2000 ble det oppstartet en kampanje for bedre styring av elektriske ovner til oppvarming. Målet var å sette fokus på mulighetene for energisparing ved å styre oppvarmingen bedre etter behovet. En av begrunnelsene for kampanjen var at 60 prosent av husholdningene i Oslo kun har elektrisitet som oppvarmingskilde. Tilbudet var dekning av 50 % av innkjøpskostnadene til styringsutstyret, maksimalt kr. 4000. Kampanjen har blitt gjennomført ved annonser i avisene, utdeling av brosjyrer og plakater hos forhandlere. Kampanjen som startet 16. oktober, fikk en noe treg oppstart men etter hvert økende interesse. Det ble derfor bestemt å utvide kampanjen til 2001.

Vinteren og høsten 2001 ble det gjennomført kampanjer for bedre styring av elektriske ovner. Kampanjen har blitt gjennomført ved annonser i avisene, innslag i radio, utdeling av brosjyrer og plakater hos forhandlere. Kampanjen fra 2001, ble også gjort i 2002. Tilbudet om tilskudd var det samme som året før. Tilbudet om styringssystem ble etter dette et varig tilbud i Oslo kommune men nå med et støttebeløp på 2000 kroner.

Wattmeter

Vinteren 2003 ble det gjennomført kampanje for anskaffelse av wattmeter. Wattmeteret viser direkte virkningen av å slå av forskjellige apparater i boligen. Kjøp og montering av et wattmeter koster ca. kr 2 500 og kampanjetilbudet var et tilskudd på kr. 1000 til de som gjennomførte slik anskaffelse. Tross omfattende kampanjeinformasjon ved annonser, direkte post i alle postkassene, plakater på T-banene med mer, var det kun 186 husholdninger som benyttet seg av tilbudet.

Redusert oljefyring

Fra 2008 har Oslo kommune prioritert tiltak som har fokus på redusert oljefyring. Tidlig på året vedtok byrådet nye tilskuddsatser hvor tiltak som ville redusere oljefyringen ble høyt premiert med et tilskudd på 1 kr per konvertert kWt (se tabell 5.8). Dette tilbudet ble gjort kjent i en rekke mediekkanaler, for eksempel gjennom annonser og artikler i mange aviser, websidene og i to direkteforsendelser til byens 50 000 huseiere.

Ladestasjoner for elbiler

Sommeren 2008 ble det igangsatt en ny tilskuddsordning for etablering av nye ladestasjoner for elbiler i samarbeid med Trafikketaten. Trafikketaten står for behandling av søknader og Enøketaten utbetaler tilskuddet etter anbefaling av Trafikketaten. Tilskuddet er ikke rettet mot husholdninger men privatpersoner kan søke gjennom borettslag og sameier. Det ble utbetalt 63 tilskudd i 2010 og 101 utbetalinger i 2011. Tilskuddet er på inntil kroner 10 000 per ladestasjon.

Passivhus

Enøketaten utbetalte i 2009 tilskudd til Oslos første passivhus, og huseier fikk tilskudd på 80 000 kr.

Passivhus kjennetegnes ved at de benytter både passive og aktive tiltak for å redusere energiforbruket. Passive tiltak er for eksempel plassering og størrelser på vindu og isolering. Aktive tiltak er for eksempel høy varmegjenvinningsgrad på ventilasjonssystemet, installering av en vakum-solfanger, energigjerrige hvitevarer og energigjerrig belysning. Kombinasjonen av passive og aktive tiltak resulterer i et bygg som ifølge Enøketaten kun har 25 % av energiforbruket til en ordinær bolig bygget etter eldre byggeskikk.

Informasjon

I 1998 hadde MMI i oppdrag å gjennomføre en publikumsundersøkelse av holdningene og kjennskapen til enøk. Undersøkelsen har vist at kjennskapen til enøk er større i Oslo enn i resten av landet. Kunnskapen om enøk er også økende i Oslo i forhold til tidligere undersøkelser. Men det er vanskelig å finne dokumentasjon på kampanjer eller informasjonsarbeid før 1998.

Enøksenteret

I 1998 åpnet Enøksenteret for å gi bedre service og informasjon til brukerne om Enøkbedriftens tjenester og tilbud. I oppstartsåret hadde senteret besøk av gjennomsnittlig over 1000 besøkende hver måned. Samme år åpnet man også et Grønt inspirasjonssenter i Kirkeristen, som drives av Miljøheimevernet. Senteret har en enøkseksjon med enøkråd og informasjon samt materiale vedrørende tilskuddsordning fra enøkfondet. Senteret hadde i 1998 2145 besøkende. Enøkbedriften bidrar økonomisk til driften av senteret gjennom kjøp av informasjonstjenester.

I 2000 etablerte Enøkbedriften et nytt møtested med publikum i Trafikanten på Jernbanetorget og i 2003 åpnet ett nytt publikumsmottak i Haakon VII's gate 5. Senteret het Bygg Reis Deg Infosenter og her fikk publikum rådgivning og informasjon om enøk, utstillinger av produkter og hvordan man søker om tilskudd. Senteret opphørte i begynnelsen av 2006.

Etter 2006 har ikke Enøketaten lengre et eget mottakssenter for personer som ønsker å motta veiledning ved personlig oppmøte. Dersom personer ved telefonhenvendelse ytrer ønske om hjelp til vurdering av aktuelle tiltak eller til utfylling av søknadspapirer, så er disse velkomne ved personlig oppmøte i lokalene hos Enøketatens operatør, Reinertsen AS på Lilleaker.

Aviser

Oslos første informasjonsmagasin het Svitsj og ble i 1998 sendt til alle husstander i Oslo to ganger (Zenith er et motsvarende magasin for næringslivet). Magasinene informerte og gav råd om enøk-tiltak. Magasinene er hovedsakelig finansiert av Viken Energinett AS som et ledd i selskapets lovpålagte enøk-virksomhet. I 2003 lanserte Oslo kommune et nytt gratismagasin som heter GNIZT og denne erstattet Svitsj. Det nye magasinet blir distribuert til 262 000 husholdninger i Oslo og blir utgitt sammen med kommunens magasin Oslo NÅ.

Internett og telefon

I 2000 ble det utviklet internettsider for Enøkbedriften på kommunens webhotell hvor publikum kan hente ned forskjellige skjemaer, veiledninger, støttesatser mm og sende spørsmål gjennom mail-tjeneste. I 2002 ble det etablert en ”enøktelefon” (21 00 94 00) som gir gratis informasjon og rådgivning.

Oslo miljøfestival

Enøketaten har vært medvirkende på Oslos Miljøfestival i juni hvert år siden 2006. Ved standen i 2009 ble det arrangert konkurranser rundt temaet klima og energi, hvor folk ble premiært med sparepærer og energimåler. I 2010 var det fokus på tilskuddsordningen.

Klimaløftet

I 2008 startet en stor informasjonskampanje om klimaløftet. Både i februar og oktober ble det sendt en direkte henvendelse til alle de 50 000 huseierne i Oslo med informasjon om kommunens klimamålsettinger og Enøketatens støtteordning. I 2008 ble det brukt i alt 400 000 kroner på informasjon i form av annonser i en rekke aviser, tidsskrifter og lignende. Det var også flere kampanjer i 2009. Blant annet var det annonser i Aftenposten Aften en gang i uken, syv uker på rad. I følge Oslo kommune økte antallet henvendelser merkbart etter og under annonseseriene.

I 2009 ble informasjon om kommunens klimamålsettinger og tilskuddsordningen distribuert som et vedlegg til faktura for kommunale avgifter til ca. 50 000 husstander. Dette ble evaluert av Oslo kommune til å være en effektiv måte å nå ut til publikum og derfor fortsatte man med å sende ut informasjon med faktura for kommunale avgifter også i 2010.

Bli oljefri

Informasjonskampanjen ”Bli oljefri” ble lansert i oktober 2010 og hadde som formål å få fart på utfasingen av oljefyring. Målet med kampanjen var å få flere med oljefyr til å søke økonomisk støtte og hjelp til å bytte til oppvarming med fornybar energi. De to verktøyene som ble promotert var Klima- og energifondets tilskudd og lån og Naturvernforbundets nettside www.oljefri.no, som hjelper folk å finne alternativer til oljefyring og innhente tilbud fra kvalitetssikrede leverandører. Kjernen i alle aktivitetene var å fortelle historiene til folk og borettslag/sameier som har fått støtte til å bytte ut oljefyren med ulike miljøvennlige alternativer som pellets, varmepumpe og fjernvarme.

Oslo kommune beregner at annonsene på alle t-banelinjer og annonsene i lokalaviser nådde til sammen 7,59 millioner lesere/passasjerer.

Informasjonskampanjen fortsatte i 2011 i samarbeid med Hafslund fjernvarme, Grønn Hverdag og Naturvernforbundet. Informasjon om støtteordningen og

oljeutfasingsmålet ble sendt ut som vedlegg til 55 000 brev med kommunale avgifter to ganger i 2011. Det ble også annonsert på hjemmesidene.

Temakvelder

I 2005 startet Oslo kommune å arrangere temakvelder for innbyggerne i kommunen, se tabell 5.12. Det har vært cirka 3-5 kvelder per år med ulike tema relatert til enøk. På møtene har blant annet forskjellige leverandører fått presentere sine tilbud, Enøketaten har presentert sin tilskuddsordning og deltakere kan stille enøkrelevante spørsmål. Temakveldene har blitt annonsert på kommunens og etatens hjemmeside og gjennom annonser i for eksempel Aftenposten.

Tabell 5.12. Temakvelder i Oslo kommune 2005-2011

År	Antall	Tema
2005	4	En kveld med hovedtema fyring En kveld med hovedtema varmestyring En kveld med hovedtema individuell måling En kveld med hovedtema varme og etterisolering
2007	4	En kveld i februar med hovedtema rentbrennende vedovner En kveld i februar med hovedtema luft-luft varmepumpe En kveld i oktober med hovedtema oppussing En kveld i november med hovedtema overgang fra oljefyring til fornybare energikilder De tre første kveldene var hos Grønn hverdag og den siste ble holdt hos Reinertsen på Lysaker
2008	3	Tre kvelder med fokus på tiltak for å bedre energibruk og redusere klimautslippene
2009	4	Fire kvelder med hovedtema Fra olje til fornybar energi (25. februar, 22. april, 17. september, 15. oktober)
2010	7	Temaene omfattet utskifting av gammel vedovn til ny rentbrennende ovn, bruk av pelletskamin, luft-luft varmepumpe, etterisolering, samt overgang fra olje til fornybar energi
2011	5	Tre kvelder med tema Bli oljefri og to med etterisolering

Kilde: Oslo kommune, Enøkbedriften årsberetning 1997-2003
Oslo kommune, Enøketaten årsberetning 2004-2010
Oslo kommune, Bymiljøetaten årsberetning 2011

6. Støtteordninger i fremtiden

I 2012 klargjorde regjeringen gjennom Stortingsmeldingen om norsk klimapolitikk en utvidet satsning på støtteordninger for å oppnå energiomlegging i Norge. Gjennom klimaforlikets vedtak 563 ber Stortinget regjeringen innføre forbud mot fyring med fossil olje i husholdninger i 2020.

Videre mener regjeringen at man vil skjerpe energikravene i byggeteknisk forskrift til passivhusnivå i 2015 og nesten nullenerginivå i 2020. For å kunne realisere et slikt forbud og slike krav meddeler regjeringen at de vil styrke Enovas innsats av tilskuddsordninger for husholdninger.

Det er mulig at målene i regjeringens klimapolitikk også kommer til å avspeile seg i de kommunale ordningene. Kommunene er fortsatt gjennom plan- og bygningsloven pålagt å innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i sin kommuneplan. Det er ut fra disse planene mange av de kommunale tilskuddsordningene har oppstått. Tidligere har Enova vært en sentral aktør i utformingen av de kommunale planene og har assistert flere prosjekter. I den siste klimameldingen løfter man særlig frem Fremtidens byer som nevnt i kapittel 4 som en sentral aktør i arbeidet.

En annen statlig støtteordning som trekkes frem i klimameldingen 2012 er Transnova som nå blir en fast ordning. Støtteordningen gir tilskudd til prosjekter for omlegging til mer miljøvennlig transport. Halvparten av budsjettet i oppstarten 2009 var øremerket ladestasjoner for elbiler. Det er foreløpig ikke mulighet for husholdninger å søke støtte, da ordningen retter seg mot kommunene og virksomheter. Oslo kommune viderefører sin tilskuddsordning for ladestasjoner for elbiler i 2012. Heller ikke her kan en privat husholdning søke om støtte, men borettslag og sameier er velkomne å søke.

7. Referanser

Bergen kommune, Helsevernetaten, Statens vegvesen (2008): *Luftkvalitet i Bergen 2007*

Enova SF (2010): *Evaluering av tilskuddsordningen for elektrisitetssparing i husholdninger 2006 – 2009*

Enova SF, *Resultatrapport 2003*

Enova SF, *Resultatrapport 2004*

Enova SF, *Resultatrapport 2005*

Enova SF, *Resultatrapport 2006*

Enova SF, *Resultatrapport 2007*

Enova SF, *Resultatrapport 2008*

Enova SF, *Resultatrapport 2009*

Enova SF, *Resultatrapport 2010*

Enova SF, *Resultatrapport 2011*

Gjerløw, T. (1996): *1977-1993: 17 år med ENØK og alternative energikilder*, på oppdrag av Nærings- og energi departementet

Meld. St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk*, Miljøverndepartementet

Norges vassdrags- og energiverk, *Resultatrapport 2000*

Norges vassdrags- og energiverk, *Vår virksomhet 1993*

Norges vassdrags- og energiverk, *Vår virksomhet 1994*

Norges vassdrags- og energiverk, *Vår virksomhet 1995*

Norges vassdrags- og energiverk, *Vår virksomhet 1996*

Norges vassdrags- og energiverk, *Årsmelding 1998*

Norges vassdrags- og energiverk, *Årsmelding 1999*

Norges vassdrags- og energiverk, *Årsmelding 2000*

NOU 1998:11 *Energi og kraftbalansen mot 2020*

NTF (2005), *Evaluering av Tilskuddsordningen til varmepumper, pelletskaminer og styringsystemer*

Oslo Energi, *Årsrapport 1992*

Oslo Energi, *Årsrapport 1995*

Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 1997*

Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 1998*

- Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 1999*
- Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 2000*
- Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 2001*
- Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 2002*
- Oslo kommune, *Enøkbedriften årsberetning 2003*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2004*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2005*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2006*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2007*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2008*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2009*
- Oslo kommune, *Enøketaten årsberetning 2010*
- Oslo kommune, *Bymiljøetaten årsberetning 2011*
- Oslo Lysverker, *Årsrapport 1982*
- Oslo Lysverker, *Årsrapport 1984*
- Oslo Lysverker, *Årsrapport 1985*
- Oslo Lysverker, *Årsrapport 1987*
- Oslo Lysverker, *Årsrapport 1988*
- Pressemelding 14.9.2006 - Nr 107/06, *Tiltak for å begrense elektrisitetsbruk i husholdninger*, Olje- og energidepartementet
- Pressemelding 15.5.2008 - Nr. 62/08, *100 millioner kroner til miljøvennlig oppvarming i husholdningene*, Olje- og energidepartementet
- Pressemelding 17.12.2010 - Nr.124/10, *Regjeringen øker Tilskuddsordningen for husholdninger fra 40 millioner kroner til 110 millioner kroner*, Olje- og energidepartementet
- Prop. 1 S (2009–2010), *For Budsjettåret 2010*, Miljøverndepartementet
- Prop. 1 S (2010–2011), *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak), Enova*, Finansdepartementet
- Prop. 1 S (2011–2012), *Kap. 4825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon*, Olje- og energidepartementet
- Rambøll (2010): *Evaluering av Tilskuddsordning for elektrisitetssparing i husholdninger*
- St. meld. nr 42 (1978-79), *Om energiøkonomisering*, Olje- og energidepartementet

St. meld. nr 58 (1996-1997), *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*, Miljøverndepartementet

St. meld. nr 4 (1996-1997), *Langtidsprogrammet 1998-2001*, Finansdepartementet

St. prp. nr 3 (1996-1997), *Informasjonstiltak for å begrense elforbruket*, Nærings- og energidepartementet

St. prp. nr. 82 (2005–2006), *Tiltak for å begrense elektrisitetsbruken i husholdninger*, Olje- og energidepartementet

St. prp. nr. 1 (2007-2008), *For budsjettåret 2008*, Miljøverndepartementet

St. prp. nr. 1 (2008-2009), *For budsjettåret 2009*, Miljøverndepartementet

Wessman, S., B. Halvorsen og B.M. Larsen (2012): Særvavgifter relatert til husholdningenes energibruk. Dokumentasjon 1970-2012. Notater 66/2012, Statistisk sentralbyrå.

Enova

Mail korrespondanse, oktober - november 2011, Enova, Merete Knain
Videokonferanse November 2011, Enova, Merete Knain

Bergen kommune

Mail korrespondanse, mars 2012, Bergen kommune, Byrådsavdeling for Byutvikling, klima og miljø, Elisabeth Sørheim

Bykle kommune

Mail korrespondanse, mai 2012, Bykle kommune, Fagleiar Bygg, Knut Arne Midtveit

Elverum kommune

Mail korrespondanse, mai 2012, Elverum kommune, Miljøkoordinator, Karin Elise Nilssen

Hemsedal kommune

Mail korrespondanse, april 2012, Hemsedal kommune, Saksbehandler, Unni Bratland
Mail korrespondanse, april 2012, Hemsedal kommune, Økonomiavdelningen, Bjørg Røynås

Hol kommune

Telefonsamtale, mai 2012, Hol kommune, Samfunnsutviklingsavdelingen, Kjell Mykkeltvedt

Hornindal kommune

Mail korrespondanse, mai 2012, Hornindal kommune, Landbruks- og næringsrådgiver, Jan Endre Nesdal

Re kommune

Telefonsamtale, mai 2012, Re kommune, Virksomhetsleder Teknikk og næring, Arne Johnsen

Sirdal kommune

Mail korrespondanse, mai 2012, Sirdal kommune, Økonomisjef, Arne Eiken

Vinje kommune

Mail korrespondanse, april 2012, Vinje kommune, Tenestetorget, Sigrid Vinjerui Lid

Ål kommune

Mail korrespondanse, april 2012, Ål kommune, Ål kraft, Geir Tretterud

Oslo kommune

Mail korrespondanse, juli - november 2011, Oslo kommune, Bymiljøetaten, Jenny Kosberg Skagestad

Figurregister

Figur 3.1.	Antall søknader per måned, 2007-2010.....	16
------------	---	----

Tabellregister

Tabell 1.1.	Antall innvilgede søknader og energibesparelse, boliger mars 1992 - mars 1993.....	8
Tabell 3.1.	Antall søknader, tilsagn, utbetalte tilsagn, gjennomføringsandel, tilskuddsbeløp og samlede investeringer for Enovas tilskuddsordning 2003	10
Tabell 3.2.	Gjennomsnittlige og totale utbetalinger til husholdningene fordelt på teknologi, 2003.....	11
Tabell 3.3.	Kostnader for Enovas tilskuddsordning, kroner, 2003	11
Tabell 3.4.	Godkjente utbetalinger og aksepterte søknader etter teknologi og fylke, %, 2003	12
Tabell 3.5.	Maksimalt støttebeløp etter teknologi 2003 og 2006, kroner	13
Tabell 3.6.	Antall søknader og utbetalinger 2006-2011	13
Tabell 3.7.	Fordeling mellom ulike teknologier 2006-2011	13
Tabell 3.8.	Bevilgninger fra nasjonalbudsjettet til Enovas tilskuddsordning, kr, 2006-2011	15
Tabell 3.9.	Antall utbetalte tilskudd per 1000 husstander per fylke, 2006-2010	16
Tabell 3.10.	Disponerte midler for informasjons- og kommunikasjonsarbeidet i perioden, mill. kroner, 2002-2009	17
Tabell 3.11.	Informasjons- og kommunikasjonskanaler rettet mot husholdninger, 2003-2011	17
Tabell 3.12.	Enovas kampanjer rettet mot husholdninger 2003-2011.....	18
Tabell 3.13.	Søknader og bevilgninger til passivhus, 2011	19
Tabell 4.1.	Oversikt over tilskuddsordninger i Norge, statlige (Enova) og kommunale, 2011.....	20
Tabell 4.2.	Tiltak det er mulig å søke støtte for og satser, kr, 2011	21
Tabell 4.3.	Tidsramme for benytting av tilsagn	22
Tabell 4.4.	Aktive tilskuddsordninger 1997-2011	22
Tabell 4.5.	Bevilgninger og utbetalte tilskudd Bergen kommune, 2011.....	22
Tabell 4.6.	Antall utbetalte tilskudd per teknologi og totalsum Elverum kommune, 2008-2011	23
Tabell 4.7.	Antall tilskudd per tiltak og utbetalt totalsum Hemsedal, 2009-2012	24
Tabell 4.8.	Øremerkede midler til ENØK-tiltak Hemsedal, 2009-2012	24
Tabell 3.9.	Varmepumpeordningen i Sirdal kommune, totalt utbetalt beløp og antall tiltak 2009-2011	25
Tabell 4.10.	Øremerkede midler til Enøk-tilskudd Vinje, kr, 2008-2011	25
Tabell 4.11.	Utbetalt tilskudd totalt i kroner per teknologi, 2005-2011	26
Tabell 5.1.	Enøktilskudd og Enøkfondet, mill. kroner, 1982-2010.....	27
Tabell 5.2.	Antall søknader og utbetalte tilskudd 1996-2011.....	28
Tabell 5.3.	Fordeling av tilsagn til boliger pr teknologi, prosent, 1997-2010	28
Tabell 5.4.	Oppnådd energibesparelse, GWh, 1997-2011	28
Tabell 5.5.	Redusert CO ₂ -utslipp og svevestøv 1997-2011.....	29
Tabell 5.6.	Energisparekostnaden, 2005-2010	30
Tabell 5.7.	Tilgangskostnaden, fornybar energi, 2005-2010.....	31
Tabell 5.8.	Tilskudd til store prosjekter i Oslo, mill. kroner, 2001-2007	32

Tabell 5.9.	Tiltak det er mulig å søke støtte for og satser Oslo kommune, kroner, 2011	33
Tabell 5.10.	Tilbud og informasjonsarbeid rettet mot energiøkonomisering i husholdninger i Oslo kommune 1996-2011	34
Tabell 5.11.	Tilbud for skifting av vedovner og utbetalte tilskudd i perioden 1998-2010	35
Tabell 5.12.	Temakvelder i Oslo kommune 2005-2011	38

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Statistisk sentralbyrå

672012

Avsender:
Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 6, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8505-9 (trykt)
ISBN 978-82-537-8506-6 (elektronisk)
ISSN 1891-5906

Tilskuddsordninger for elektrisitettsparing i husholdninger

ISBN 978-82-537-8505-9

9 788253 785059

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Design: Siri Boquist